ТЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 82 (8302)
АПРЕЛИИН
6
СУББОТО
1957 он

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Трактор бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглая

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшонхи үедэ Парти, Правительствын бэелүүлһэн хэмжээ-ябуулгануудай ашаар, хүдөөгэй механизаторнуудай оролдосотойгоор ажаллаһанай эсэстэ республикымнай МТС-үүд хүдэлмэрез нилээд һайжаруулаа. Үнгэрһэн жэлдэ 1953 онтой сасуулбал МТС-үүднай трактораар хоёр дахин ехэ хүдэлмэри хээ гэхэ гү, али трактор бүхэндэ абахада 592 га зөөлэн хахалалга хүртэбэ. Тиигэжэ манай МТС-үүд Эхэ оронойнгоо Зүүн зүгэй областьнуудай МТС-үүдэй дунда түрүү һуури эзэлһэн байна бшуу. Нёдондо жэл тракторай хүдэлмэриин өөрын үнэ сэн 9 процентээр химдаржа, гүрэнэй 9 миллион түхэриг алмагдаа.

Трактор бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар Темлюйскэ, Кабанска, Түнхэнэй, Үшөөтэйн, Ехэ-Кударын болон бусад машинно-тракторна станцинууд яһала амжалта туйлаһан байна. Жэшээнь, Темлюйскэ МТС-эй механизаторнууд 15 хүсэнэй трактор бүхэнөөр 842 га хэжэ, харьяата колхозуудтаа орооһо таряанай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10,5 центнер ургаса абаа. Үшөөтэйн МТС-эй тракторист нүхэр Ц. М. Зарубин өөрынгөө халаан соо «С-80» тракторaар 2723 гектар хахалаа гэхэ гү, али түсэбөө 208 процент дүүргээ. Энэ трактористын хүдэлһэн газарһаа һайн ургаса абтаа һэн. Ехэ-Кударын МТС-эй суута комбайнер И. Н. Жарников лафедтэй жаткаар сезон соо 908 гектар, «С-6» комбайнаар 190 га таряа хадаа.

Түрүү машинно-тракторна станцинуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, тэдэнэр ажалдаа шэнэ, түрүү аргануудые хэрэглэдэг, трактор машинануудаа һайнаар заһадаг, хүдэлмэриин үедэ тэрэнэйнгээ хойноһоо оролдосотойгоор харууһалдаг.

Тииһээ тиитэр, машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд яһала бии. Хүдэлмэриин халуун үедэ тракторнуудай эбдэрхэ, элдэб шалтагаанаар һаатаха ябадал али олон ушардаг. Жэшээнь, 1956 оной гансахан май һарада МТС-үүдтэ тракторнуудай элдэб шалтагаанаар һаатаһаниие тоолоходо 13 мянга гаран халаан болоно, тэрэнэй арбан нэгэ мянга гараниинь эбдэржэ зогсоһонһоо болоо. Илангаяа Охин-Булагай, Тарбагатайн, Итанцын МТС-үүдтэ тракторнууд олоороо зогсоһон байха юм. Хабарай тарилгын үедэ Итанцын МТС дунда зэргээр халаан соо тракторай нэгэ сеялкээр 12—13 гектар тариха байһан аад, оройдоо 3,2 гектар тариһан байна бшуу.

Трактор, машинануудай ехээр һаатажа, муугаар хүдэлһэнһөө боложо, зарим шухала хүдэлмэри агротехническэ болзор соогоо хэгдэнгүй унжагайруулагдажа, үндэр баян ургаса абаха хэрэгтэ тойбо татаа.

Эдэ бүхы дутагдалнууд имагтал трактор, машинануудые саг соонь һайнаар заһаагүй, хүдэлмэриин үедэ тэрээндэ хайша хэрэгээр хандаһанһаа болоо. Теэд энэ жэлдэшье урдынгаа алдуу эндүүе дабтажа байһан МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд бии. Апрелиин 1-нэй байдалаар трактор заһабарилгаяа 8 МТС дүүргээдүй, плуг заһаха түсэбөө 21 МТС, сеялкэ — 12 МТС, культиваторнуудые—30 МТС хүсэлдүүлээгүй байһаар. Трактор, машинануудай заһабарилга Бага-Куналейн, Иволгын, Хэрэнэй МТС-үүдтэ яаха аргагүй удааржа байнхай. Бага-Куналейн МТС-эй механизаторнууд аали нобшоор ажаллахынгаа хажуугаар, заһабарилгые шанар муутайгаар хэһэн байха юм. Эндэ заһагдаһан тракторнуудайнь 70 процент элдэб голодоһотойгоор хэгдэһэн байшоо.

Хүдөөгэй механизаторнуудай һаяхан үнгэрһэн зүблөөндэ хабаадагшад энэ жэлдэ трактор, машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, үндэр баян ургаса абахын түлөө үсэд шангаар тэмсэхые республикын МТС болон совхозуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалаа.

Хабарай хүдэлмэриин халуун хаһа ерэбэ. Энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абахын түлөө шэниисэ, хара таряае 6—7 үдэрһөө удааруулангүй, овёсые 4—5 үдэрһөө, зелёнкые — 3—4 үдэрһөө удаан бэшэ саг соо һайн шанартайгаар тарижа дүүргэхэ гээшэ механизатор бүхэнэй мүнөөдэрэй уялга болоно.

Энэ харюусалгатай уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө трактор, машинануудайнгаа заһабарилгын шанарые һайса шалгажа, бии байһан дутагдалнуудые усадхаад, хабарай хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, үдэрэйнгөө даабариие дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ механизаторнууд тэмсэхэ зэргэтэй.

Колхозуудай правлени, МТС-үүдэй дирекци эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнуудай байха хээрын байрые һайса заһаха, тэндэ ажалай һүүлдэ культурнаар амарха арга хүсэд түхеэрхэ шухала. Хүдэлмэриин үедэ тракторна бригадын хүдэлмэришэниие эдеэ хоолоор хүсэд хангаха хэрэгтэй.

МТС-үүдэй, совхозуудай партийна, профсоюзна, комсомолой организацинууд республикын механизаторнуудай уряае хүн бүхэндэ ойлгуулжа, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашань улам һайжаруулха тухай асуудалые республикымнай ажалшад үргэнөөр зүбшэн хэлсэнэ

☆

Үшөө һайнаар ажаллахабди

Улан-Удын механизированнэ шэлэй заводой хүдэлмэришэд, албахаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые һонирхон уншажа, ехэтэ һайшааба.

Эдэ үдэрнүүдтэ заводой хүдэлмэришэд ажалайнгаа һүүлээр цех бүхэндөө олоороо сугларжа, тус тезистэй танилсана, зүбшэн хэлсэнэ.

Нэгэ иимэ һонирхолтой хөөрэлдөөн заводой машинно-ванна цехтэ нэгэдэхи халаанай һүүлээр болоо. Цехын агитатор—халаанай дежурна инженер нүхэр Маратканова сугларагшадые тус тезисүүдтэй танилсуулба.

Цехын мастер нүхэр Подойницын тезисүүдтэй танилсаха зуураа, иигэжэ хэлээ:

—Парти, Правительствын гаргаһан шиидхэбэри, тогтоолнуудые советскэ хүн бүхэн һайшаадаг, дэмжэдэг гээшэбди. Зүбшэн хэлсэхын тула мүнөө хэблэлдэ тунхаглагдаһан Никита Сергеевич Хрущевой элидхэлэй тезисүүд тон һайшаалтай байна. Бидэнэр һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэхэ ёһотойбди. Эдэ тезисүүд соо манай ороной промышленностиин саашадаа бүри түргэнөөр хүгжэхэ ехэ программа хараалагдаа,—гэжэ халаанай мастер нүхэр Ступаков хэлээ.

Тэрэшэлэн үгэ хэлэгшэд ажалдаа үзэгдэдэг элдэб эсын шатанууд тухай тогтожо хэлэһэн байна. Жэшээ болгон «Механлит» завод, «Красный Восток» гэжэ олзоборилгын артелиин хэдэг ажал тухай тогтожо хэлэбэ.

—Зэргэлээд байһан «Механлит» заводто нэгэ юумэ бүтээхэ гэбэл, хэдэн олон шата дамжаха хэрэгтэй болодог. Тиигэжэ богонихон саг соо хэгдэхээр юумые хоёр-гурбан үдэр гү, али недели дотор хүлеэхэ баатай болодогбди. Иимэ зохидгүй гуримые усадхаха тухай тезисүүд дотор тодо һонороор хэлэгдэнэ,—гэжэ машинно-ванна цехын начальник нүхэр Горбатенко мэдүүлээ.

Парти, Правительствынгаа үдэр бүриин анхарал оролдолгодо харюу болгон шэнэ амжалтануудые туйлахабди гэжэ цехын хүдэлмэришэд мэдүүлбэ.

Мүнөө заводой халаан бүхэндэ ажалайнгаа һүүлээр. хүдэлмэришэд улаан булангдаа олоороо сугларжа, Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдтэй танилсана.

Т. Бадмаев.

☆ ☆

Түүхэтэ съездын заабаряар...

КПСС-эй XX съездын болоһоор тиимэшье ехэ саг үнгэрөөгүй. Энэ түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, советскэ хүнүүд арадайнгаа ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар ехэ юумэ хэжэ байна. Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүд соо хэлэгдэһэн промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха тухай асуудал тон зүйтэйгөөр саг соогоо табигдаа.

Мүнөө тус тезисүүд ажалшадай дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Улан-Удын хилээмэнэй комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

— Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ ехэ удхашанартай хэрэг, — гэжэ комбинадай № 2 пекарниин мастер нүхэр Рожков хэлэбэ.—Юуб гэхэдэ, промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые хубилгаха асуудал олониитэ ажалшадай эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэн шиидхэгдэхэ байна.

Комбинадай складые даагша нүхэр Машкин энэ асуудалые парти, правительствын тон зүбөөр табиһан тухайнь хэлэбэ.—Тезисүүд соо хэлэгдэһэн дутагдалнууд манайшье предприятида яһала бии, — гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.—Жэшээнь, манай комбинат үйлэдбэрилһэн кондитерска зүйлөө наймаанда эльгээхын тулада хайрсагуудые ондоо предприятида захижа хүүлдэгбди. Теэд тэдэ хайрсагууднай наймаанай организацинуудһаа Улан-Удын лесоторгскладта орожо заһабарилагдаад, Иркутска область эльгээгдэнэ. Юрын модон хайрсагуудые область, республиканuудай хоорондо зөөжэ, гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалһанай хэрэг үгы ха юм.

— Предприятинуудые материально-техническэ талаар хангалгые һайжаруулха тухай тезисүүд соо хэлэгдэһэниие би ехээр дэмжэнэб,—гэжэ комбинадай главна бухгалтер нүхэр Ларионов хэлээ. Комбинадаймнай үйлэдбэридэ хэрэгтэй сахар аяар Украинаһаа асарагдана. Теэд Бичурын сахарна заводой продукци ондоо область эльгээгдэнэ.

Зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэр Болотов болон бусад экономическа районуудые хүтэлбэрилхэ совнархозууд тухай хэлээ. Тэдэ шэнэ органууд ажахын элдэб асуудалнуудые нютаг дээрэнь шиидхэхэ байна. Мүнөө тус комбинат хоёр главкада мэдэлтэй. Совнархозуудай байгуулагдаад байхада ажахын элдэб асуудал түргөөр шиидхэгдэдэг болохо байһаниинь лабтай.

Б. Егоров.

Хүдэлмэришэд һайшаан дэмжэнэ

Улан-Удын модоной заводой коллективэй дунда нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезисүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Хүдэлмэришэд энэ тезисүүдтэй тодорхойгоор танилсаха зуураа, парти, правительствынгаа хараалһан шухала хэмжээе һайшаан дэмжэнэ.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха асуудал арад зоной дунда иигэжэ зүбшэн хэлсэгдэхэдээ, ёһотой арадай демократиин үндэһэ һуури дээрэ шиидхэгдэжэ байна гэжэ олон хүнүүд тэмдэглээ. Промышленность, барилгын хүдэлмэриие шэнэ гуримда оруулхада элдэб эмхи зургаануудай өөһэдынгөө тала хараха ябадал усадхагдаха байһан тухай заводой үйлэдбэриин таһагай ахалагша инженер нүхэр Секерин хэлэбэ. Саашань нүхэр Секерин предприятинуудые материально-техническэ талаар хангалгада байһан олон дутагдалнууд тухай тогтожо хэлээ. Энэ завод түхэреэн, циркульнэ хюрөөнүүдые Уралай предприятинуудһаа абаха аргын байхада, тэдэниие аяар Ленинградһаа асаруулна. Тиихэдэ барилгада хэрэгтэй цемент ойроо байһан Темлюйскэ заводһоо абангүй, Красноярскһаа асарха баатай болоно.

— КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хараалһан энэ хэмжээнэй бэелүүлэгдээд байхада предприятинуудай хоорондоо хамжан хүдэлмэрилхэ, үйлэдбэриингөө талаар мэргэжэхэ хэрэг һайнаар бэелүүлэгдэхэ байһаниинь найдамтай,—гэжэ заводой үйлэдбэриин таһагай начальник нүхэр Тюрюханов хэлэбэ. — Заводнай жэл соо хайрсагуудай хабтагай 10 мянган кубометрһээ үлүү хюрөөдэжэ, Ташкент, Ашхабад городуудта эльгээнэ. Тиихэдэмнай зэргэлжэ байдаг мяха-консервын комбинат хайрсагуудые хэхын тулада олон тоото хүдэлмэришэдые ойдо ажаллуулна. Дунда Азиин тэдэ городуудта хайрсагай модо хюрөөдэхэ предприяти олдохол байгаа ёһотой. Тиимэһээ манай заводой продукцяар мяха-консервынгээ комбинадые хангаа һаа, хэды аша туһатай байха һэм. Энэ мэтын дутагдалнууд олон. Тэдэниие усадхаха саг ерээ.

Д. Аюшеев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ССР Союзай композиторнуудай съездэ хабаадаһан делегадууд: (зүүн гарһаа) Д. Аюшеев (БМАССР), В.-Мурадели (Москва), Т. Хренников (СССР-эй композиторнуудай союзай генеральна секретарь), Б. Ямпилов (БМАССР), В. Фере (Москва), Малдыбаев (Киргизи).

В. Вайгенсбергын-фото.

Агууехэ Октябриин 40-дэхи ойн хүндэлэлдэ

Түрүү хонишоной оролдолго

Балдан-Самбу Дабаев Боргойн үүлтэртэ хонидой совхозой түрүү хонишодой нэгэн юм. Аралай-Үбэр гэжэ газарта байдаг тэрэнэй отара малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ байна. Бригадын хонишод энэ үбэл муу бэшээр ажаллаа.

Хонидын бултадаа үбэл, эртэ хабар хурьгалуулагдахаар үрэжүүлэгдэһэн юм. Мүнөө тэндэ 610 хониһоо 718 хурьган абтаад байна.

Бригадын хонишод нэгэшье толгой мал гарзалуулангүй ажахын жэлые дүүргэхэ зорилго табина. Бүхы хурьгадынь сакмапна аргаар түлжүүлэгдэнэ. Хонишод Д. Норбоева, Б. Бадянова гэгшэд хурьгадаа һайнаар харууһална. Тэрэнэйнь ашаар отарада нэгэшье хони, хурьган гарзалуулагдаагүй.

Агууехэ Октябриин 40-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ хонишодой бригада дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаба. Бригадынхид 100 толгой эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга абахаар, хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалхаар хараална.

Б. Мункуев, совхозой партийна организациин секретарь.

Минии хүсэл

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын түлөө манай МТС-эй хүдэлмэришэд дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абана.

Арга боломжонуудаа үшөө дахин тооложо үзөөд, механизаторнууд хабарай тарилгые богони болзорто, агротехническэ заабаринуудые наринаар сахин дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Шэнээр баригдажа байһан МТМ-е хараалагдаһан болзорһоонь урид, июниин 1 болотор дүүргэхэ уялгатай. Тэрэ МТМ соо станогууд, кран-балка тодхогдоод, ууралаар дулаасуулдаг болохо.

Мүнөө би мотор заһабарилгада хүдэлнэб. Тракторна бригаднуудһаа асарагдаһан хэрэгсэлнүүдые саг соонь, шанар һайнтайгаар заһабарилхын түлөө оролдоноб. Хабарай тарилгын харюусалгата үедэ эбдэрһэн тракторнуудай хэрэгсэлнүүдые һаатуулангүй заһабарилхын түлөө бүхы оролдолго хэшээлээ гаргахаб.

С. Сарьянов, Хориин МТС-эй слесарь.

Абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө

«Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40-дэхи жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолые Улан-Удын паровозо-вагонно заводой капитальна барилгын таһагайхид халуунаар дэмжэбэ. Тэдэнэр энэ тогтоолтой танилсаһанайнгаа һүүлээр. Октябрьска революциин хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа. Барилгашад абаһан уялгануудаа саг соонь дүүргэхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байна. Ажалай түрүүшүүл нүхэд Федорова, Гуманюк болон бусад олон хүдэлмэрилэгшэд үдэр бүри нормоёо 130 процентһээ доошолуулнагүй.

С. Черненко.

Кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

Улан-Удын пивын заводой коллектив КПСС-эй ЦК-гэй XX съездын тогтоолые бэелүүлэн, урда жэлдэ түсэбтэ даалгабаряа болзорһоонь холо урид дүүргээ һэн. Энэ заводойхид ажалайнгаа эршые мүнөөшье һуладхаангүй Октябрьска революциин һайндэрые бүри ехэ амжалтаар угтахаар шиидэнхэй.

Умда гаргадаг цехынхид (начальнигынь комсомол басаган Е. Безруких) бригаданууд хоорондоо социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь 25 хоногоор урид дүүргэһэн юм. Пивэ гаргадаг цехынхид кварталайнгаа түсэбые мүн лэ болзорһоонь урид, мартын 7-до 134,1 процент дүүргээ һэн. Цехынхид март һараца хоёрдохи кварталай түсэбөөр хэдэн мянган литр пивэ гаргаа.

Эдэ цехүүдтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулан ажалладаг, түрүү хүдэлмэришэд яһала олон юм. Жэшээлхэдэ, А. М. Гаськова, Г. С. Бушлакова гэгшэд үдэр бүриингөө даалгабариие 120—130 процент дүүргэнэ

Н. Олзоев.

Республикын колхозуудта үбэлэй агрохэмжээнүүдэй ябаса тухай

1957 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

АЙМАГУУД	1957 оной январиин 1-һээ апрелиин 1 хүрэтэр поли дээрэ наг шэбхэ гаргалга	Үнэһэ суглуулга	Шубуунай аргал суглуулга	Сабшалангай газар дээрэ наг шэбхэ гаргалга
1. Б-Кударын	92,0	4,8	11,3	—
2. Түнхэнэй	75,8	59,6	183,0	60,2
3. Кабанскын	75,5	36,2	94,0	—
4. Бичурын	53,6	33,6	232,0	43,6
5. Кударын	51,6	41,4	120,6	27,6
6. Тарбагатайн	46,2	26,3	341,0	75,3
7. Баргажанай	44,5	22,0	49,8	32,7
8. Курумканай	42,3	14,0	34,5	62,9
9. Мухаршэбэрэй	39,8	71,1	259,0	20,8
10. Прибайкальска	36,3	26,0	70,2	36,6
11. Заиграйн	36,2	16,5	70,0	20,6
12. Иволгын	28,4	7,8	77,8	19,5
13. Закаменай	22,8	8,8	14,5	89,1
14. Сэлэнгын	19,6	11,6	62,6	53,7
15. Кяхтын	17,9	3,6	3,0	3,5
16. Ториин	17,0	14,8	70,0	35,5
17. Яруунын	16,0	9,2	35,1	35,5
18. Хориин	10,8	3,9	31,8	37,7
19. Зэдын	8,3	12,0	29,0	29,4
20. Хэжэнгын	7,0	6,4	41,0	33,2

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Арга боломжоёо ашагтайгаар хэрэглэе

☆

КПСС-эй Закаменай айкомой пленумһээ

☆ ☆

КПСС-эй Закаменай айкомой пленум һаяхан боложо, «Ургаса дээшэлүүлхэ, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар партиин айкомой секретарь нүхэр **Д. Ц. Ринчино** элидхэл хээ.

Элидхэл соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай партийна организаци, колхозуудай, МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд ажахыгаа хүгжөөлгөөр горьтой юумэ хэжэ шадаагүй байна. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 29 центнер һүн абтаһан гү, али үнеэн бүриһөө оройдоо 529 литр һүн һаагдаһан байха юм. Ажахын энэ жэлэй үнгэрһэн 5—6 һарануудта балайшье ехэ хубилалта хэгдээгүй байһаар.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнууд «аймагаймнай эрхэ байдал, сагай уларил ондоо» гэжэ хэлээд, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө үнэн зүрхэнһөө, эрид шууд тэмсэдэгшьегүй хэбэртэй.

Аймагай зарим түрүү колхозуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл дээрэһээ харахада Закаменда малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, мяха, һү ехээр абаха арга гүйсэд бии.

—Эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ мяха ехээр абадаг болохо, гүрэндэ гансал тарган мяха тушаадаг болохо гээшэ аймагаймнай партийна организациин гол зорилгонуудай нэгэн болоно,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Теэд пленум дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүдэй шүүмжэлэлһээ ажаглахада энэ шухала зорилго тон хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байха юм. Мяха ехээр абадаг болохо, гүрэндэ тарган мяха тушааха талаар аймагай колхозуудай партийна организацинууд ёһотой оролдолго гаргажа эхилээгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

1956 ондо аймаг бүхы дээрээ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ оройдоо 6,9 центнер мяха абаа. Тиихэдэ гахайн мяха миил 1,5 центнер абаһан байна. Гүрэндэ тушаагдаһан мяханай ехэнхи хубинь дундаһаа доошо, мүн туранхай байгаа. «Коммунизм» колхоз аймаг соогоо эгээл олон малтай артель. Эндэ мал таргалуулха арга хэдышье бии. Гэбэшье, тус колхозой үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ тушааһан малынь барандаа шахуу туранхай байһан юм.

Закаменай аймаг республикынгаа бусад аймагуудта орходоо таряа багаар таридагшье һаа, гахай үсхэбэрилхэ гүйсэд аргатай. Аймагайнь саагуурхи (таряа таридаггүй) колхозуудта хартаабха, турнепс гэхэ мэтые һайнаар ургуулжа болохо, мүн ургуулдагшье байна. Иимэ аргын бии байхада, аймагай зарим колхозууд нёдондо жэлдэ гахайнуудаа хороожо ороһониинь гайхамаар.

Гүрэндэ мяха ехээр тушаахын тулада колхоз бүхэндэ адуу малай тоо толгойе олошоруулха, таргалуулхын түлөө бүхы хүсэ шадал элсүүлэгдэхэ байгаа. Партиин айкомой, аймгүйсэдкомой зүгһөө шанга эрилтын табигдаагүй дээрэһээ нэгэшье колхоз һая болотор энэ талаар ямаршье хэмжээ-ябуулга хараалаагүй байгаа. Олон колхозууд өөһэдынгөө доторой хэрэгсэлдэ олон тоото мал гаргашалһаншье байна. Тиин аймаг дотор ажахын энэ жэлэй үнгэрһэн 5 һара соо 508 толгой эбэртэ мал, тэрэ тоодо 179 үнеэн, 364 хонин, 173 гахай элдэб хэрэгсэлдэ гаргашалагдаа. Гансахан «Байкал» колхоздо аяар 146 толгой эбэртэ мал гаргашалагдаһан байба. Тэрэшэлэн үндэгэ олоор абаха, шубуу үсхэбэрилхэ асуудалда колхозуудай партийна организацинууд анхарал хандуулдаггүй байгаа. Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз мүнөө оройдоо 21 тахяатай.

Адуу малай ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, тоо толгойе олошоруулхын тулада нэн түрүүн һайн тэжээл бэлдэхэ, ургасые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ парти, правительство заана. Ажахын энэ шухала асуудал мүн лэ хангалтагүйгөөр шиидхэгдэжэ байна.

Зарим колхозуудай таряаланда үтэгжүүлгэ һайнаар оруулаад, тарилгые саг болзор соонь хэдэ гектар бүриһөө 17—18 центнер шэниисын ургаса абтана. Гэбэшье, аймаг дотор нёдондо дунда зэргээр гектарай 5—6 центнер ургаса абтаа. Мүнөө хабарай тарилгын эхилтэр тоотойхон үдэрэй үлөөд байхада, аймагай нэгэшье колхоз, мүн МТС-шье тарилгада бэлэн болоодүй, поли дээрэ наг шэбхэ гаргаагүй байһаар. Олон колхозууд үрэһэ хүрэнгөөр дутуу, заримандань байгаашье һаа, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байха юм.

Малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын тулада кукуруза, зелёнко, наран сэсэг, хартаабха, турнепс тариха хэрэгтэй байһан тухай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Щербаков, МТС-эй главна агроном нүхэр Данько болон бусад хэлэбэ. Теэд бодото дээрээ хэгдэжэ байһан юумэнь хомор.

Партиин айкомой тус пленум элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха талаар дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа. Тэрэ тогтоол соо 1957 ондо аймаг 12 мянган центнер мяха гүрэндэ тушааха гэжэ хэлэгдэнэ. Тиихэдэ колхоз бүхэндэ тэжээлэй һайн база байгуулха талаар хэмжээнүүд хараалагданхай.

Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар шанга, ёһотой партийна шүүмжэлэл дэлгэрүүлжэ шадаагүй. Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар партиин айкомой, тэрэнэй бюрогой, мүн аймгүйсэдкомой хүдэлмэридэ байһан дутагдалые нэгэшье хүн шүүмжэлээгүй.

Ажалшадай захилтануудые дүүргэхэ

Нютагай Соведүүдтэ һунгуулиин бэлэдхэлэй ябажа байха үедэ, депутадта кандидадуудтай уулзахадаа Иволгын аймагай Доодо Бүхэнэй сомоной ажалшад, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ажаһуудалаа культурна болгохо тушаа ехэхэн эрилтэнүүдые табижа, олохон захилтануудые үгэһэн байгаа. Нэн түрүүн колхозой һуурин газарнуудые радиотой, электрын галтай болгохо тушаа хэмжээ абахынь депутадта кандидадуудта дурадхагдаа һэн.

Доодо Бүхэнэй сомоной Соведэй эмхидхэлэй 1-дэхи сесси һаяхан болобо. Сесси дээрэ сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитет һунгагдаа, саг үргэлжын комиссинууд байгуулагдаа. Һүүлдэнь ажалшадай захилтануудые дүүргэхэ тухай асуудал хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа.

Һунгуулиин урда тээхэнэ колхозой гол тосхон Харганаа электрын галтай болоо һэн. Мүнөө Доодо Бүхэн тосхондо ажаһуудаг колхозынигуудай гэртэ электрын гал оруулха бэлэдхэл эхилээ. Хэрэгтэй столбнууд бэлдэгдэнхэй. Колхоз трансформатор болон бусад түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаа. Ойрын үдэрнүүдтэ электромонтажна хүдэлмэри эхилхэнь.

Мүн радиотой болохо талааршье бэлэдхэл эхилээ. «Улаан Оронго» колхоздо байдаг хүсэ ехэтэ колхоз хоорондын радиоузелһаа 15 километрын газарта утаһан татагдаха юм. Столбнуудынь бэлдэгдээд, зөөгдэн асарагдажа байна. Газарай гэдэхэтэй сасуу столбнуудынь тодхогдожо, утаһань татагдаха байна. Малай холын фермэ, отарануудаар 6 радиоприёмнигууд табигдахаар хараалагдана. Колхозой правлени депутадуудай дурадхамжаар нэгэ радиоприёмник тодхоо, 5 радиоприёмник «Союзпосылторгын» контородо захяад байна.

Ц. Дугаров.

1917 — 1957 ОКТЯБРИИН ТУГ ДОРО

Бурят-Монголдо хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведүүдэй бии болоһон тухай

Хаанта хархис засагые унагаан усадхаһан февральска буржуазно-демократическа революциин һүүлээр Бурят-Монголдо хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведүүд бии боложо эхилээ һэн. 1917 оной мартын 6-да Дээдэ Үдэдэ хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Совет тогтоогдоһон юм. Дээдэ Үдын большевигүүдэй группын гэшүүн, гүрэнэй хоёрдохи думын депутат В. М. Серов Соведэй президиумэй түрүүлэгшэ болгогдожо һунгагдаһан байгаа. Тус Соведэй президиумэй гэшүүдтэ А. М. Буйко, И. Г. Маслов (түрүүлэгшын нүхэд), П. И. Богомолова, И. А. Маслов (секретарьнууд) гэгшэд һунгагдаа.

1917 оной мартын 28-да Дээдэ Үдын Соведэй зүблөөн дээрэ иимэ телеграмма соносхогдоо һэн:

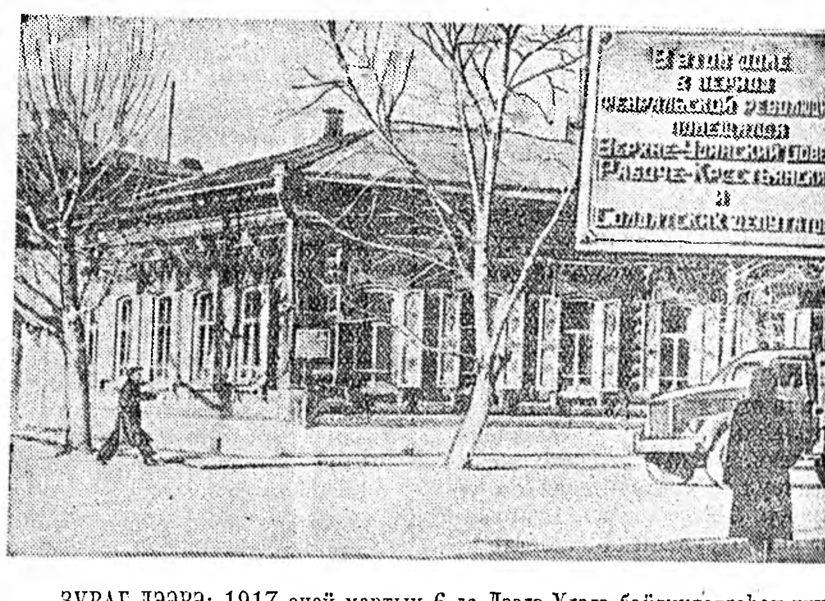
«Соведэй эльгээһэн инструкторай туһаламжаар Троицкосавскда хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведэй эмхидхэгдэһэн тухай амаршалгын телеграмма уншагдаба.

Телеграммые альга ташалгаар угтаа».

Тэрэ үедэ Дээдэ Үдын Соведэй хэблэн гаргадаг байһан «Известия» гэжэ газетэдэ иимэ һонинуудые уншанабди:

«Черновскойн копидо Комитет, хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Совет эмхидхэгдээ. Иимэ организацинууд Тарбагатайн Тетюковой копидо байгуулагдаа. Тэндэхи Соведүүд эд хэрэглэгшэдэй нэгэдэл байгуулаад, эдеэ хоолоор хангаха асуудалые хүдэлмэришэдтэ сүм даалгаа. Копиин хүдэлмэри һайнаар ябажа байна».

«Баргажан, Нютагай гүйсэдхэхэ комитет таряашадай нөөхиие тушаалһаань буулгаа».

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1917 оной мартын 6-да Дээдэ Үдэдэ байгуулагдаһан хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Совет энэ байшан соо хүдэлдэг байһан юм.

А. Мантаевай фото.

Манай комсомолшуудай магтаалта ажал

С. САНЖИЕВ, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь

Залуу наһанайнгаа зориг хүсые зон нүхэдэйнгөө зол жаргалда зорюулха гээшэ манай комсомолшуудай магтаалта һайхан заншал болонхой. Мүнөө хаа хаанагүй, ажахын һалбари бүхэндэ комсомолшууд, залуушуул олоороо ажаллана. Манайшье колхоздо комсомолшууд олон. Тэдэнэр колхозой ажахын шиидхэхы хүсэн болонхой. Олонхи комсомолшууднай мал ажалда хүдэлмэрилнэ.

Комсомолшууд болон залуушуулһаа бүридэһэн һаалиин гүүртэдэхи партийно-комсомольско группынхид үнеэн бүриһөө 3 мянган литр һү һааха уялга абаад, аймагай бүхы һаалишадта хандажа, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхые уряалһан байна.

Гүүртынхид абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Апрелиин нэгэнэй мэдээгээр һү һаалга нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 80 процентээр нэмээгдэжэ, үнеэн бүриһөө 800 гаран литр һүн һаагдаа.

Зарим түрүү һаалишад-комсомолшууд Цындэмэ Дашиева, Ульяна Бадмаева энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3400 литр һү һааха уялга абаад, бэелүүлжэ байна. Цындэмэ Дашиева ажахын жэлэй үнгэрһэн 6 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һаанхай. Һаалишан Ульяна Бадмаева үнеэн бүриһөө мянга гаран литр һү һааба.

Хонин ажалда олон залуушуул хүдэлмэрилнэ. Тэндэ комсомолшууд-залуушуулай 3 отара бии болгогдоһон байна. Хоёр отара дээрэнь энэ жэлдэ түрүүшынхеэ үбэлэй хурьгад абтаа. Ганса январь, февраль һарада 700 хурьган абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Сыржу Бадмаевагай даадаг отарада абтаһан хурьгадай сүүдхэ бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 150 грамм нэмэнэ. Энэ отарада ажалладаг зарим комсомолшууд дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрүүшынхеэ эндэ хүдэлмэрилжэ захалһан байна. Жэшээнь, 10-дахи класс дүүргэһэн Вера Будажапова һүрэг хонидые даажа абаад, үбэлэй һарануудта зуугаад хурьгадые абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлээ.

Сыржу Бадмаевагай отарада ажалладаг залуу хонишод энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абаха зорилго урдаа табяад, урматай зоригтойгоор ажаллажа байна.

— Энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шадахабди,—гэжэ Сыржу Бадмаева Мария Гармаева хоёр найдамтайгаар мэдүүлнэ. Энэ хоёр залуу хонишомнай аймагай Соведэй депутадаар һунгагдаа.

Манай колхоз энэ жэлдэ таряа ногооной үндэр баян ургаса абаха гэжэ шиидээ. Энэ зорилго бэелүүлгэдэ комсомолшууд болон залуушуул эдэбхи хэшээлтэйгээр хабаадалсана. Комсомолшууднай март һарада поли дээрэ 3 мянга шахуу тонно наг шэбхэ гаргаха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Эрхимээр ажаллахынгаа хажуугаар манай комсомолшууд зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, партийна организацида туһална. Комсомолшууд Жамсаран Жалсараев, Дамдин Очиров, Владимир Баторов, Лев Раднаев, Цыцыг Будаева болон бусад холын отара, гүүртэдэ ажалладаг малшадай дунда элидхэл, лекци уншадаг, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг байна.

Манай колхоздо Культурын байшан, гурбан культбаза, гурбан улаан булан хүдэлмэрилнэ. Эндэ комсомолшуудай хүсөөр концертнүүд табигдана, лекци уншагдана, кино харуулагдана. Гадна, тэндэ шэнэ газетэ, журналнууд элбэг бии. Биллиард, стол дээрэ наадаха теннис, шатар гэхэ мэтэ нааданууд байха. Культурын гуламтануудта радиоприёмнигууд табигданхай. Недели бүхэндэ «Крокодил Баянголоор зайжа ябана» гэһэн сатирическэ газетэ ехэ һонирхолтойгоор гарадаг боложо, фермэ, отара, гүүртэнүүдэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые хурсаар шүүмжэлнэ.

Манай комсомолшууд болон залуушуулай гаргадаг концертнүүдые колхозынигууд һонирхон харана. Уранһайханай самодеятельностиин коллектив 40 гаран хүнһөө бүридэнхэй. Тус коллективые комсомолшууд В. Баторов, Л. Раднаев хоёр хүтэлбэрилнэ. Уран бэлигтэмнай залуушуулай фестивальда бэлэдхэжэ байна. Томодхогдоһон фермын комсомолшуудай бэлэдхэһэн түрүүшын концерт хоёр культбазада харуулагдаа. Колхозой правлени, парторганизаци фестивалиие һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэхэ зорилгоор 6 мянган түхэриг һомолһон байна.

Партийна организаци комсомолшуудай эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлхые оролдоно. Зарим комсомолшууднай бэеэ даагаад һуралсадаг, зариманиинь коммунистнуудтай хамта хүдөө ажахын тодорхой экономико, мүнөөнэй политика шудалха кружогуудта, политһургуулида һуралсадаг байна.

Партийна һуралсалда хамта 40 гаран залуушуул хабаадана. Пропагандистнуудаар бэлэдхэл һайнтай коммунистнар табигданхай.

Комсомолой организаци тоогойнгоошье, мүн шанарайнгаашье талаар ургажа, бэхижэжэ байнхай. Хэрбээ комсомолой эхин организаци тоосоото жэлэй эхиндэ 60 гэшүүнтэй байһан һаа, мүнөө 80 гаран комсомолшууд тоологдоно. Ажал дээрээ жэшээ харуулдаг, түрүү залуушуул комсомолдо ороно. Жэшээнь, комсомолой гэшүүн Мария Гармаева хонин ажалда хүдэлмэрилжэ, амжалта түйлаһан юм. Мария Гармаева Баянголой сомоной Соведэй депутадаар һунгагдаа. Түрүү хонишон Анатолий Мисюркеев хүдөө ажахын залуу түрүүшүүлэй республикын слёдто хабаадалсаа.

Энэ жэлдэ комсомолой организаци 4 эрхим комсомолшуудаа партиин гэшүүндэ кандидадаар зууршалаа.

Иигэжэ манай комсомолшууд ажал-ябуулгаяа нилээд һайжаруулжа байнхай. Энээндэмнай партийна организациин үүргэ ехэ юм. Парторганизаци комсомолой хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр табидаг болсо. Илангаяа залуушуулые политическэ талаарнь хүмүүжүүлхын түлөө оролдоно.

Манай комсомолшууд болон залуушуул, бүхы колхозынигуудтайгаа хамта, парторганизациин хүтэлбэреэр, Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойе, мүн артелиингээ 30 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха зорилго табяад, социалистическэ мүрысөөгөө улам шангадхана.

Түрүүшүүлдэ шан барюулагдаба

Манай колхозой парторганизаци малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй табан һарын дүнгүүдые гаргажа, «Малшадай үдэр» үнгэргэбэ.

Үнгэрһэн 5 һарын туршада һү абалга нёдондо энэ үеынхиһөө 50 мянган литрээр дээшэлһэн байна. Ахалагша һаалишан, партиин гэшүүн Сында Доржиевагай даадаг һаалиин 4-дэхи фермэдэ үнеэн бүриһөө 314 литр һүн һаагдаа. Энэнь нёдондонойхиһоо 2,5 дахин ехэ болоно. Бусад фермэнүүд үбэлэй һарануудта һү һаалгые 1—1,5 дахин дээшэлүүлһэн байна. Тиимэһээ колхозой партийна организаци Дамжуулгын улаан тугые 4-дэхи фермын малшадта барюулаа.

Дамжуулгын улаан туг абахадаа фермын ахалагша малшан Ш-Б. Ангаев, һаалишан Доржиева гэгшэд амжалтаяа саашадань арьбадхажа, улаан тугаа бүхөөр барижа ябахабди гэжэ найдуулаа.

Мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, һайн амжалта түйлаһан хэдэн малшадта, һаалишадта колхозой парторганизациин, правлениин хүндэлэлэй 5 грамота, ВЛКСМ-эй айкомой магтаалай 10 хуудаһан барюулагдаа. 50 гаран малшадта баясхалан хүргэгдөө.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, мяха, һү ехээр абадаг болохын тулада Хойто голой намаг һужаа хатаажа, сабшалангай газарые үргэдхэхэ, тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохо гэһэн дурадхал малшад оруулба.

С. Андыков, Түнхэнэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Аймагай Соведэй сесси болобо

Курумканай ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй нэгэдэхи сесси һаяхан болоо.

Тус сесси дээрэ эмхидхэлэй асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшээр депутат Гармаев Ж. Б., түрүүлэгшын орлогшоор депутат Дампилон Д. Д., гүйсэдкомой секретаряар депутат Грехова Е. А. һунгагдаа.

Аймгүйсэдкомой таһагуудые даагшанар баталагдаа. Тэрэшэлэн аймсоведэй саг үргэлжын комиссинууд байгуулагдаба.

«Аймагай колхозуудта мяха ехээр абадаг болохо тухай хэмжээнүүд» гэһэн асуудалаар аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гармаев сесси дээрэ элидхэл хэбэ. Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ депутадууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, мяха ехээр абадаг болохо арга боломжонуудые элирүүлэн, хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байна. Энэ жэлһээ эхилжэ мяха бүри ехээр абадаг болохо хэмжээнүүдые хараалһан шиидхэбэри сесси баталан абаа.

А. Курумканский.

Колхозой шэнэ газетэ

Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлениин, парторганизациин орган болохо «Заганский колхозник» гэжэ олон тиражтай газетын нэгэдэхи номер хэблэлһээ гараба. Газетэдэ КПСС-эй айкомой, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой амаршалга хэблэгдээ.

Хабарай тарилгада таряан ажалай 3-дахи бригадын муугаар бэлдэжэ байһан тухай шүүмжэлхы статья энэ номерто толилогдоо. Мүн «сатирын булан» хэблэгдэнэ.

Оролдосотой бригадир

Закаменай аймагай «Дружба» колхозой барилгын бригадын бригадираар Балжан Будаевич Жалсанов 2—3 жэл хүдэлмэрилжэ байна. Нёдондо жэл нүхэр Жалсановай хүтэлбэрилдэг бригада 100 үнеэдэй байра барижа дүүргээ һэн. Үбэлдөө 2000 кубометр барилгын модо бэлдээд, мүнөө 100 үнеэдэй үшөө нэгэ байра барижа захалаа.

Богонихон болзор соо Балжан Будаевич сугтаа хүдэлмэрилдэг арбаад залуу колхозынигуудые дарханай мэргэжэлдэ һургаа.

Ц. Аюшеев.

ЮРИДИЧЕСКЭ КОНСУЛЬТАЦИ

Эмэгтэйшүүлэй ажал хэхэ эрхые наринаар сахиха

Бага үхибүүдтэй эхэнэрнүүдэй ажаллаха, амарха, хүдэлхынгөө хажуугаар үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ хүндэтэ уялгаяа тааруу һайнаар, зүбөөр дүүргэхэ хэрэгтэнь Коммунистическэ парти, Советскэ правительство ехэ анхарал хандуулдаг байна.

Предприяти дээрэ хүдэлмэрилдэг аад, үхибүүдтэй эмэгтэйшүүлэй ажал хэхэ эрхые советскэ хуули наринаар сахидаг.

Хүндэ ба бэедэ хоротой хүдэлмэридэ эхэнэрнүүдые ажаллуулжа болохогүй гэжэ ажал тухай хуулиин 129 статьягай ёһоор хоригдонхой.

Нарайлха эхэнэрнүүд хээлитэй болоһонһоо хойшо дүрбэ һарын үнгэрэмсөөр, хүдэлмэриин сагһаа үлүүгээр гү, али һүниин ажалда хабаадуулагдаха ёһогүй.

Ажал хэхэ тухай хуулиин 132-дохи статьягай үндэһөөр предприятиин гү, али эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшэд нарайлха эхэнэрэй хүдэлмэриинь хүндэ хүшэрые врачын заабариин ёһоор хараада абалсажа, хүнгэн хүдэлмэридэ оруулха зэргэтэй.

Хүнгэн хүдэлмэри үгы гэһэн шалтаг бараад, нарайлха эхэнэрые хүнгэн хүдэлмэридэ оруулхаһаа арсажа болохогүй. Нарайлха эхэнэрэй ажалладаг сагые хубилгаха ушар заримдаа гаража болохо. Нарайлха эхэнэрые хүнгэн ажалда оруулһантай дашарамдан, тэрэнэй салин энээнэй урда тээ абажа байһанһаань багашье боложо магад. Тиимэ ушарай тохёолдобол, хуушан хүдэлмэридөө һүүлэй хахад жэл соо абажа байһан салингайнь дундуур хэмжээн тэрээндэ түлэгдэдэг. Нарайлха эхэнэрые врачын зүбшөөлөөр лэ хүнгэн хүдэлмэридэ оруулдаг юм.

Ажал хэдэг аад, үхибүүдтэй эхэнэрнүүдэй байдалые улам һайжаруулха асуудалда КПСС-эй XX съезд онсо анхарал табиһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нарайлһан эхэнэрнүүдтэ үгтэдэг 77 үдэрэй амаралтые 1956 оной апрелиин 1-һээ 112 үдэр хүрэтэр нэмээһэн байха юм. Энэ үе соонь тогтоогдоһон гуримай ёһоор эхэнэрнүүдтэ салин хүлһэн үгтэдэг.

Нарайлха эхэнэртэ үгтэдэг амаралтын сагые ехэ болгохо гэһэн шэнэ хуули хадаа эхэ хүнэй бэе махабадаа һайжаруулха, мүн нялхаяа һайнаар хаража хүмүүжүүлхэ арга олгоно.

«Предприятинууд, эмхи зургаануудта хүдэлдэг эхэнэрнүүдтэ туһалха хэмжээнүүд» гэһэн тогтоолые СССР-эй Министрнүүдэй Совет 1956 оной октябриин 13-да гаргаа һэн.

Предприятинууд, организацинууд ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд нарайлха эхэнэрнүүдтэ 112 үдэрэй амаралтаһаа гадна, тэдэнэй гүйлтаар 3 һара хүрэтэр түлбэригүй амаралта нэмэжэ үгэхэ эрхэтэй. Нэмэлтэ амаралтын сагынь тэрэ эхэнэрэй хүдэлмэриин стажда оролсохо юм. Ажалай дэбтэр соо энэ амаралта тухай тэмдэглэдэггүй.

Үхибүүтэй болоһон эхэнэрэй жэлэй туршада хүдэлөөгүйшье һаа ажалайнь стаж таһалдаха ёһогүй.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй 1956 оной декабриин 6-ай тогтоолой ёһоор, ажал хэжэ байһан эмэгтэй хүдэлмэришэд, албахаагшад, (профсоюзай гэшүүд гү, али бэшэшье һаа хамаагүй) түрэхэ болоходоо, нарайлаад байхадаа, тус предприяти гү, али эмхи зургаанда 3 һара хүдэлөө үгышье һаа, энэ оной январиин 1-һээ гүрэнэй социальна страхованиин мүнгэнһөө тус тэдхэмжэ абаха эрхэтэй болонхой. Профсоюзай гэшүүд бэшэ эмэгтэй хүдэлмэришэд, албахаагшад нарайлха болоод амаралтада гарһан бүхы үе соогоо салин хүлһэнэйнгөө хоёрой гурбан хубиие абаха юм.

Колхозой гэшүүн эхэнэрнүүд нарайлха болоходоо, хамтын суглаан дээрэ баталагдаһан Уставай ёһоор амаралтада гарадаг.

Колхоздо хүдэлдэг нарайлха эхэнэрнүүдэй амаралтада байха үедэнь үгтэхэ ажалта үдэрэй хэмжээе хүдөө ажахын артелиин Устав тодорхойлдог.

Нарайлха эхэнэрые ажалда абахаяа арсаһан тушаалта хүниие гэмдэ хабаадуулжа болохо гэжэ РСФСР-эй уголовно хуулиин 133-дахи «а» статья соо бэшэгдэнхэй.

Нарайлха эхэнэрые ажалһаа гаргажа болохогүй. Профсоюзна организациин зүбшөөрөөд байһан онсо ушарта, нарайлха эхэнэрые ажалһаань гаргажа болохо юм.

Хүхөөр үхибүүдтэй эхэнэрнүүдые хүдэлхэ сагһаань үлүүгээр, мүн һүниин ажалда ябуулжа болохогүй. Хүбүүгээ эдеэлүүлхынь тула, тэдээндэ тусхай забһарлалга үгтэдэг. Иимэ забһарлалга ажал хэхэ сагтань оруулагдажа, харьяата эмхи зургаанай гү, али предприятиин зүгһөө түлэгдэхэ ёһотой.

Ажал хэдэг эхэнүүд нарай үхибүүдээ эдеэлүүлхэеэ 2—3 час болоод лэ табигдадаг байха ёһотой. Үхибүүдээ эдеэлүүлхын тула үгтэдэг сагынь 30 минутаһаа бага бэшэ байха зэргэтэй.

В. Тугутова, юридическэ наукануудай кандидат.

Оронгын хонишод

...голой бэлшэртэ Оронгын баруун ...эхэ нютаг байдаг юм. Бэлшээрсэр ...уhаар элбэг энэ талада эндэ тэндэ ...доо хэдэ хэдэн километр зайтай ...түүртэнүүдэй, хонинои отарануу- ...байранууд, бэлшэжэ ябаhан эбэртэ ...нин hүрэгүүд харагдадаг. Энээгүүр ...ын аймагай «Улаан-Оронго» колхо- ...түү мал байрладаг юм.

...лаан-Оронго» (түрүүлэгшэнь нүхэр ...в, парторганизациинь секретарь нү- ...Бимбаев) колхоз манай республикын ...малаараа баян, томо колхозуудай нэ- болоно. Ниитын олзо доходой ехэнхи ...ь мал ажалhаа, илангаяа хонин ...оо ороно. Колхоз хамта дээрээ 9500 ...ой. Тэдэнь 9 отара болгогдонхой. ...ууудай олонхинь типовой, шэнэ, ...байрануудтай.

...ы жэлнүүдтэ хонин ажалда анхарал ...ар хандуулагдадаггүй байhан юм. ...тэжээлэй дутамаг, багаар бэлдэгдэ- ...дэсэлүүлгэ, харууhалгын муугаар эм- ...дадаг, наукын түрүү арга метод бо- ...түрүүшүүлэй дүй дүршэл хонин ажал- ...аар нэбтэрүүлэгдэдэг байhан дээрэ- ...шэнэ түл, хонид олоороо гарзалдаг, ...н багаар хайшалагдадаг байhан юм. ...до 100 эхэ хонидhоо оройдоо 71 ...ан абтаа, мүн ехээр тураhан хонид- ...ooho багаар — хонин бүриhөө 2,5 ...рамм хайшалагдаа hэн.

...гэжэ хамта дээрээ 197 центнер ноо- ...абтаhан байгаа.

...н хонишодой hуудал байдалайнь ...нүүд хүсэд хангагдаагүй, ажалынь ...ар урмашуулагдадаггүй hэн.

...н байдалнай саа- ...а тэсэшэгүй гэжэ ...д, хонин ажалаа ...эжэ, бүри эхэ ...олзотой hалбари ...ын тула колхозой ...ении, партийна ор- ...ации шухала хэм- ...абаха ёhотой болоо ...Энээнhээ урда ...үдтэ колхозой ...хабар орой — ...ээр дутамаг үедэ, ...шадал муутайдаа ...ажа, хурьгадынь ...оо гарзалдаг, ху- ...нин табигдадаг ...олоороо hубайрдаг ...а. Энээнииe усадхахын тула, нэн тү- ...убhэ тэжээл хүсэд дүүрэн хүрэхөөр ...э абаха, эхэ хонидой харууhалгые ...рүүлжэ, тобир тарган болгоод, ...ябрь, октябрь hарануудта искус- ...на аргаар үрэжүүлхэ, тиигэжэ убэл- ...хабар эртэ хурьгадые абадаг болохо, ...н хурьгадые кошарно-базова аргаар ...үүлхэ, хонин ажал дээрэ дүршэлтэй, ...рсы бэрхэ хүнүүдые гаргаха, хони- ...е материальна талаарнь урмашуул- ...шэнэ гурим тогтоохо гэжэ колхозой ...ениин болон партийна суглаанууд ...шиидхэгдэhэн байгаа.

...н шиидхэбэри бодото дээрээ бэелүү- ...жэ эхилээ hэн. Үнгэрэгшэ зун ган ...о, убhэнэй ургасын муу байбашье, ...хида орходоо нилээдгүй ехэ убhэн, ...эй хажуугаар набшаhата тэжээл бэл- ...эн байна.

...нин ажалдаа эрхим колхознигуудаа ...ын тула коммунистнууд, комсомол- ...болон залуушуул тэндэ ажаллахаар ...гдээ hэн. Тэдэнэй тоодо коммунист- ...П. Цыремпилов, Ц. Ленхобоев, ком- ...шууд В. Жигмитов, Ц. Цыренова, ...Ёогтуева, партийнабэшэ хүнүүд ...инов, С. Максаров, Д. Ринчинова, ...мбаев гэгшэд оролсоно.

...ишодые материальнаар урмашуул- ...hуудал байдалайнь эрилтэнүүдые ...д хангахын тула шухала хэмжээн аб- ...эн. Тиигэжэ hара бүри «Малшадай ...үнгэргэгдэжэ, үнгэрэгшэ hарын ...а гаргагдаад, түрүү отарануудта ...ой правлениин, партийна органи- ...и дамжуулгын Улаан туг, түрүү ...одто дамжуулгын вымпел барюулаг- ...болонхой. Мүн мүнгэн шангууд үг- ...Отарануудта элдэб газетэ, журнал- ...таhалгаряагүйгөөр асарагдана, «Ро- ...гэжэ радиоприёмнигууд тодхогдон- ...Колхоздо «Оронгын малшан» гэжэ ...хэнэгтэй газетэ, энээнhээ гадна ота- ...дээрэ ханын газетэ, «Молни» хо- ...гаргагдажа байна. Хонишодой дун- ...политическэ хүдэлмэри hайжа- ...даа, отара бүхэндэ агитаторнууд ...огдоо. Тэдэнэр хөөрэлдөө үнгэргэнэ, ...одто газетын hониниие уншажа ...

Нэмэлтэ түлбэриин шэнэ гуримай ёhoop 100 эхэ хонинhoo 100-hаа дээшэ, мүн убэлэй hарануудта (декабрь, январь, февраль) 100 эхэ хонинhoo 95-hаа дээшэ абтаhан хурьгадайнь хахадынь отарын хонишодто үгтэхэ байна. Үбэлэй hарануудта абтажа, гээлтэгүйгөөр түлжүүлэгдэhэн 100 хурьган бүриин нэгэ эрьс хонин үгтэнэ, отарын хонидой нэгэшье гарзалаагүй haaнь, hapa бүри 200 түхэриг шан барюулагдана. Мүн түсэбhөө гадуур хайшалагдаhан ноohоной хахадайнь үнэ сэн мүнгөөр хонишодто үгтэхэ байна. Шэнэ гурим хонишодые хонидоо үбэлэй сагта хурьгалуулдаг болгохын тула гол түлэб зохёогдоо юм.

Эдэ бүгэдэ хэмжээ-ябуулгануудай үрэ дүн түрүүшын үдэрhөө харагдажа эхилээ hэн. Искусственна үрэжүүлгын пунктнууд эмхидхэгдэжэ, колхозой бүхы хонид сентябрь, октябрь hарануудта искусственна аргаар үрэжүүлэгдэhэн байна. Намар эртээнhээ хонидой байра, хашаа хорёон заhабарилагдажа, убэлдөө бэлэн болгогдоо, убhэ тэжээл отара шадар шэрэгдэжэ асарагдаа hэн.

— Хонишодой эршэтэ ажалай ашаар урда урдынхида орходоо хониднай hайнаар, тобир тарганаар ондо орожо байна. Түрүүшын түл январь hapahaa абтажа эхилээ hэн. Абтаhан хурьгад түрүү, шэнэ аргаар—кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэнэ,— гэжэ колхозой партийна организациин секретарь Радна Будацыренович Бимбаев хөөрэнэ.

Энэ жэлдэ хонин hүрэгэй тоо толгой

10500 хүрэхэ, хонин бүриhөө 2,6 килограмм ноohон хайшалагдаха юм. Түсэбэй ёhoop 2842 хурьга гэхэ гү, али 100 эхэ хонидhoo 95 хурьган абтаха ёhотой. Мүнөө үедэ 2 мянга гаран хурьгад абтаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна.

—Имэ hайн жэл үнинэйшье болоогүй гээшэ ха. Манай хонидой олонхинь февраль hарада хурьгалhан юм. Мүнөөдөө 360 хурьгатай болообди. Хурьгаднай гарзалангүй, үдэр ерэхэ тудам ехэ боложо байна,—гэжэ Нуурай отарын ахалагша хонишон Д. Бимбаев хэлэнэ.

Нүхэр Бимбаевай отарынхид хонин ажал дээрэ түрүүшын жэл ажаллажа байбашье, hайн амжалта туйлана. Мүнөө 100 эхэ хонидhoo 84 хурьган абтаад байна. Хурьгад эхэтэеэ хамта байлгагдажа, түлигдэдэггүй байрада түлжүүлэгдэнэ. Хонид үглөө үдэшэниинь убhэ, зелёнко, таряа талханай зүйл эдеэд, үдэртөө бэлшээридэ гаргагдана. Хурьгалха хонидой эдеэлүүлгэ, харууhалгада илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Комсомолой уряагаар энэ отарада түл абалгын үедэ ерэhэн залуу хүбүүн Владимир Жигмитов, хонишод Цыбсхханда Ленхобоева, Цыбекдара Ленхобоева гэгшэд унтаха нойроо гамнангүй, унаhан малгайгаа абангүй хүдэлжэ байна. Энэ отарын хонишод февраль hарада хонидоо, хурьгадаа үхүүлэнгүй гаража, хоёр эрье хони нэмэлтэ түлбэридэ, 200 түхэриг мүнгэн шан абаа hэн.

Нуурай отарын хонишод энэ жэлдэ 100 эхэ хонинhoo 103 хурьга абаха, хонин бүриhөө 3,2 килограмм ноohо хайшалха уялга абаад, Б. Шарапавагай даадаг отарын хонишодые социалистическэ мүрысөөндэ уриhан байна.

Наратай дулаахан үдэр Хара добо гэжэ газарта дүтэлхэдэмнай типовой шэнэ байра холоhoo харагдаа hэн. Эндэ түлажа ерэхэдэ хонид бэлшээридэ гаргагданхай, hая хурьгалhан эхэ хонид хашаан соо таряа талханай зүйл эдижэ байба. Таhалганууд соо ехэ багаараа, хүсэ шадалаараа илгагдаhан сагаан, хара зүhэтэй хурьгад сэл ногоохон убhэ шэмхэлжэ, тангаршаан оодоролдоно. Хонидоо эдеэлүүлжэ байhан хоёр эхэнэрэй нэгэн отарые даагша коммунист Бальжинима Шарапова хонидой, хурьгадай hаруул уужам байранууд соогуур бидэнтэй ябахадаа иигэжэ хөөрэбэ:

— Мал ажал дээрэ хүдэлhөөр үнинэй хүм. Энээнhээ урда убhэ тэжээлээр дутамаг, байра байдалайнгаа муу дээрэhээ, түл абалгын үедэ илангаяа ехээр зободог, түлидаг бэлэйбди. Мүнөө hанаа амар болошоо. Байрамнайшье hайн, убhэ тэжээлнайшье элбэг. Хурьгадаа үдэрынь паранай игаабарида гарганабди, байра соо газаахиhaa хүйтэн.

Үбэл гараhан хурьгадые эхэтэйнь хамта түлигдэдэггүй байрада байлгажа түлжүүлхэдэ хэды hайн байhаниинь тобиржоhон, томо хурьгадые харахада гэршэлжэ үгэнэ. Энэ отарын 420 хонидой 265-ниинь хурьгалаад, хурьгадынь гээлтэгүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Хонид тарган зандаа, үдэрынь бэлшэжэ ябана. Эндэ 71 наhатай Цыбикжаб Цыбанов ажалладаг юм. Имэ үндэр наhатай болобошье, нюдэ хёрхо, хүл хүнгэн убгэжөөл хони адуулжа ябаhaap. Хонишод Р. Ленхобоев, Ц. Норбоева гэгшэд оролдосотой hайнаар ажаллана.

Хара добын отараhaa хоёр модо болохо Сэлэнгэ гэжэ газарта Пунцук Цыремпиловэй даадаг отара hуурижанхай. Энэ отара үшөө шэнэ байратай болоодүй, хуушанай хотондо хонидоо убэлжүүлжэ, зэмьсэнүүд соо хурьгадаа абажа байhaap юм. Мүнөө жэлдэ типовой шэнэ байра эндэ баригдахаар хараалагдана. Тиигэбэшье, отарын хонид hайнаар убэлжэжэ, хурьгад олоор абтажа байнхай. Мүнөө 327 хурьгад абтаад түлжүүлэгдэжэ байна.

Мүн Д. Ринчиновэй отарада—295, Д. Тогтохоевой отарада—220, Б. Санжиевай отарада—254 хурьгад абтаад, гээлтэ хоролтогүйгөөр харууhалагдана.

Оронгын хонишодой оролдосотой ажалай түрүүшын үрэ дүн харагдажа эхилбэ. Эртын хурьгадые абалгын, кошарно-базова аргаар хурьгадые түлжүүлгын hайн талые хонишод өөhэдынгөө ажал дээрэhээ ойлгожо абаба.

Иигэжэ «Улаан-Оронго» колхозой хонишод хонин ажалаа хүгжөөхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэhээ доошоо) 1. Хара добын отарын 71 наhатай хонишон Цыбикжаб Цыбанов хонидоо адуулжа ябана. 2. Нуурай отарын ахалагша хонишон Д. Бимбаев хурьгадые эдеэлүүлжэ байна. 3. «Сэлэнгын» отарын хонишон П. Ринчинова хонидоо уhалжа байна.

А. БАДАЕВ, манай тусхай корреспондент.

Барас ХАЛЗАНОВ

1. Ахайн халтар...

hасаран ахайм моришон аад,
hаладаггүйл даа—мордо, —гээд...
Халтарайнь жолоо барихадаад,
Хүлөө дүрөөдэнь хэхэб, теэд!

Хөөрүү аад лэ, тэрэмни
Хүлзэн татаад собхороол даа.
Айдаhам ехээр хүрэбэшье,
Ахаhаа арсаха аягүйл даа.

Халтар абаhаар томоотой
Хатаржа ябаhаар зогсошобо.
—Ябыш!—гэжэ шангараад,
Ябуулжархибаб ташаа руунь.

Гэнтэ хэды булгижа,
Гүйдэлөөр тэрэм харайшоо...

2. Хабарай шанга наранда...

Хабарай шанга наранда
Хүнгэрэг саhан соохорлоод,
Хонхор газар бэдэржэ,
Харгы дээгүүр горхолоо.

Шагшуу борохон борбилоо,
Шалбааг дээхэнүүр hуухадаад,
Бэеэ халта маажасагаан,
Буража дэлгэнэ хөөрөөгөө.

Хэнhээшье үлүүгээр багашуул
Хабарые угтадаг хэсүү зон,
Харья горхоной долгиндо
Холтоhон онгосоо табихадаад,

Хабархан зохидшоон шууяжа,
Капитан боложо нааданад.

Цыдып ДЫМЧИКОВ

ТҮРҮҮШЫН ХАБАР

Урагшаа, хойшоошье харахада,
Уняартан, манаран байнал даа.
Үнгын сэсэгүүдэй ургахада,
Уужам нютагни гоёхон даа.

Ямар золтой үдэрниб,
Ябанаб нүхэртэеэ сэнгэн,
Сэбэр арюун агаараар
Сээжэ дүүрэн амилан.

Зүлгэ ногооё эмээхэйлэн
Зохидоор эльбэнэ хүлнүүднай.
Тогтожо ядана хэлбэлзэн,
Жэргэмэл дуулана дээрэмнай.

hэмжэн үүлэнэй саанаhаа
Элшээ сасаруулаа наран.
Түрүүшын хабар, энэ! — гээ
Талын hэбшээн шэбэнэн.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭhЭНЭЙ hҮҮЛЭЭР

„Клубууд культурын гуламта болгогдохо ёhотой"

Иимэ гаршагтай статья манай газетэдэ толилогдоhон юм.

Бичурын аймагай хүдөөгэй болон колхозой олонхи клубуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Культурын байшангай хүдэлмэришэд фермэ, гүүртэнүүдээр ябажа, холын малшадай эрилтые хангахын тула оролдоногүй гэжэ статья дотор хэлэгдэhэн байгаа.

Тус статья культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэришэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. «Мүнөө Культурын байшангай дэргэдэ лектори болон уранhайханай бригада эмхидхэгдэнхэй. Культурын байшангай хүдэлмэришэд хүдөөгэй клубуудай хүдэлмэришэдтэ ёhотой туhаламжа үзүүлхын тула хүдөө гарадаг болоо. Мүн хүдөө нютагуудта кино hайнаар харуулагдажа байна. Мүнөө киномеханик Коробенковтэ шэнэ кино аппаратура үгтөө. Колхозуудаар ябажа кино харуулхын тула 2 автомашина үгтэбэ»,—гэжэ манай редакцида Бичурын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо мэдээсэбэ.

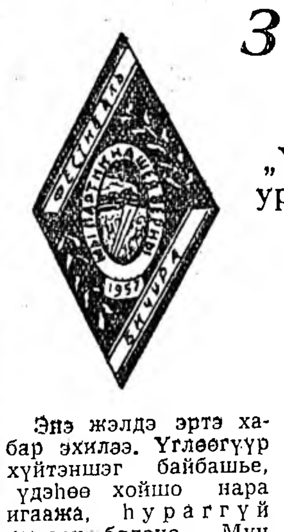
„Шэнэ түл гарзална"

Сэлэнгын МТС-эй харьяата Сталинай, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай отарануудта шэнэ түлэй муугаар абтажа байhан тухай статья манай газетын февралиин 7-ной номерто толилогдоhон юм.

Статья дотор хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб байба,— гэжэ манай редакцида КПСС-эй Сэлэнгын айкомой секретарь нүхэр Могнонов мэдээсэбэ.

Энэ статья Сталинай, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай парторганизациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Мүнөө колхозуудай бүхы түрэхэ хонидой отарануудай байранууд заhабарилагдажа, таарую зохид болоно. Мүн сакманщигууд хүсэдөөр томилогдоо. Түл абалгые эмхитэйгээр үнгэргэхын, түлэй гарзалха ябадалые болюулхын түлөө хонишодой хүдэлмэриие правлениин гэшүүд, колхозой болон МТС-эй зооветеринарна мэргэжэлтэд саг үргэлжэ хинан шалгажа байдаг болоо.

Золтой даа, залуу наhамнай

„Үнэмди, бидэнэр, партидаа"—гэhэн уряатай фестиваль Бичурын аймагта үнгэрбэ

Энэ жэлдэ эртэ хабар эхилээ. Үглөөгүүр хүйтэншэг байбашье, үдэhөө хойшо нара игаажа, hураггүй дулаан болоно. Мүн мартын 23-най үдэр яhала игаажа, газаа урин дулаахан байба. Бичура тосхоной үйлсэнүүдээр эндэ тэндэ залуушуул бүлэг бүлэгөөрөө сугларанхай, шанга шангаар дуугаралдана. Комсомолой айкомой секретарь нүхэр Розовтой уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай:

—Аймагай залуушуул түрүүшынхеэ фестиваль, залуушуулай hайндэр хэжэ байнабди. Дүршэлгүй болобошье, шадахысаа оролдожо байнабди. Залуушуул олоороо сугларaa. Хамта мянгаад залуу хүбүүд, басагад hайндэртэ уригдаhан байха, — гэжэ манда мэдээсэбэ.

Тэрэ үдэртөө аймагай Культурын байшанда хүдөө ажахын залуу түрүүшүүлэй зүблөөн боложо, таряан ажалай, тракторна бригаданууудай, фермэ, гүүртэ, отарануудай малшад, хонишод, hаалишад ажал хүдэлмэри, саашанхи зорилго тухайгаа хөөрэлдэhэн юм. Социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан hаалишан нүхэр Петрова (Калининай нэрэмжэтэ колхоз) бүтээсээ бүри ехэ болгохыень бүхы залуу hаалишадые уряална. Бичурын совхозой hаалиша хүбүүд Иван Бадмаев, Цыден Цыбикжапов аймаг дотороо түрүү зэргэдэ ябана.

Ажалдаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандажа, амжалта туйлаhан залуу түрүүшүүлэй эрхимүүдынь ВЛКСМ-эй айкомой грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаhан байна.

1957 ондо баян ургаса ургуулха, мяха, hү, ноohо ехээр абаха гэhэн хандалга залуу түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаа.

Фестивальда ерэhэн залуушуулай митинг үдэрэй 5 часта базарай талмай дээрэ болоо. Митингые ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Смолин нээжэ, Шэбэртын дунда hургуулиин 8-дахи классай hурагша Горбатюк, «Защита мира» колхозой комсомолой эмхиин секретарь Иванова гэгшэд оркестрын дуугаар угтагдан, фестивалиин тугые үргэбэ.

Залуушуулай hайндэртэ сугларагшадые ВЛКСМ-эй областной комитедэй зүгhөө нүхэр Иванов, Бичурада hаяхан эмхидхэгдэhэн совхозой залуу хүбүүд, басагадай зүгhөө нүхэр Бадмаев, аймагай партийна организациин зүгhөө нүхэр Очиров, ВЛКСМ-эй айкомой зүгhөө нүхэр Розов амаршалжа, эб найрамдалай түлөө, энхэ амгалан ажалай, зол жаргалай түлөө залуу наhанайнгаа зориг хүсые гамнангүй тэмсэхыень эдиршүүдые уряалаа.

Митингын hүүлээр залуушуул үйлсэдэ гаража. зариманиинь аймагай Культурын байшан худар, бэшэниинь кинотеатр тээшэ hубарилдаhаар ошоно.

...Аймагай Культурын байшангай зал соо олон зон сугларанхай, багтажа ядан хүүенэ. Сценэ дээрэ боксын ринг. «Боксын мүрысөөн манай эндэ эгээн түрүүшынхеэ болохоо байгаа хадань, хүн зон ехэтэ hонирхоно ёhотой»,—гэжэ нэгэ залуу хүбүүн хөөрэбэ.

Тииhээр байтар сагаан аргамжаар хүреэлhэн тэбхэр хорёо соо хоёр багашаг хүбүүд гаража, түрүүшээр бэе бэеhээ түбэгшөөhэн янзатай, маряалсаhаар дүтэлжэ захална. Түрүүшээр нэгэнэйнгээ нюдараад абахада, нүгөөдэнь нэгэ бага буулгаад, гэнтэ хүсэеэ зангидажа, хам оролсон нюдаралсана. Хаража байhан залуушуул юун бологшо аaб гэжэ түрүүшээр хүлеэhэн аад, уданшьегүй халажа, хашхаралдажа захална. Хоёр хүбүүд хүсэ шадалаараа тэнсүү болобошье, нэгэниинь нүгөөдэhөө шуран бэрхэ байжа, булиба.

hүүлээрнь хэдэн хүбүүд рингдэ гаража, хаба шадалаа, шүрбэhэнэй шангые шалгана. Боксёрнуудай туламдахада залуушуул ехээр hонирхобо. Шэбэртын дунда hургуулиин боксёрнууд hайса hоринхой байhан дээрэhээ бэшэнээ булижа гараа.

Энэ мүрысөөнэй дүүрэхэ уеэр уранhайханай самодеятельностиин коллективүүд кинотеатрын зал соо наада табижа захалба. Энээндэнь 14 коллектив (тэрэнэй 6-ниинь түрүүшынхеэ) хабаадаа. Эдэнэй олонхинь фестивальда ёhотой hайнаар бэлэдхэhэнээ харуулба. Илангаяа Ара-Хэрээтын Ждановай нэрэмжэтэ колхозой залуушуул удхаараашье, шадабаряараашье түгэс hайн наада табиhан байна. «В защиту мира» гэhэн дууе энэ колхозой дуушад эрхимээр дуулаа. Арьяев Дармаев хоёр лимбэдэжэ, бурят арадай дуунуудые ирагуу hайханаар дуулан, шагнагшадые баярлуулба.

Энэ коллективэйхид нилээд оролдожо, бүрядшье, ородшье номернуудые hайнаар бэлэдхэhэн байгаа. Тэрэнэйнгээ ашаар Ждановай нэрэмжэтэ колхозой дуушад, хүгжэмшэд түрүү hуури эзэлээ.

Тэрэшэлэн Бага-Куналейдэхи Культурын байшангай уранhайханай самодеятельностиинхид hайн бэлэдхэлтэй байжа, хоёрдохи болоо. Бага-Куналейн МТС-эй залуу бэлигтэн гурбадахи hууриде гараба. Тэдэнэй оркестр «Камаринская», «Соколовский хор у яра», «Русская плясовая» гэhэн зохёолнуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэhэн байна.

Аймагай Культурын байшангай нааданда хабаадалсадаг хэдэн басагад «Реро» гэжэ грузин дууе оншыень оложо дуулаа.

Тэдэ, олохон коллективүүд үнинэй хуушан номернуудаа табиба,—гэжэ харалгын жюри тэмдэглээ. Зарим коллективүүд хүгжэмшэгүй дээрэhээ, наадаяа зүбөөр табижа шадаагүй. Урданай оюун бэлигтэнээрээ суурхадаг «Защита мира» болон бусадшье колхозуудай уранhайханай коллективүүд мүнөө бираагүй. Тэдэнэй репертуарта шэнэ юумэн оройдоо үгы шахуу байба.

Энэ харалгада хабаадалсажа, амжалта туйлаhан олон хүбүүд, басагад — түрүүшын гурбан hуури эзэлhэн коллективүүд грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаhан байна.

Тэрэшэлэн мэргэн буудагшад нюдэнэйнгөө хурсые, гарайнгаа оншые харуулба. Эхэнэр буудагшадай дундаhаа Каргина (комсомолой айкомой команда) эрхимлээ. Энэ басаган 50 метрын хараанда байhан сагаалса буудахадаа, 50-най ороноо 46 очко абаба. Хүбүүдэй дундаhаа Елезов, Шадрин (ВЛКСМ-эй айкомой команда) түрүүлжэ гараба. Энэ мүрысөөндэ 17 команда, 80 буушад хабаадаа.

Комсомолой айкомой команда буудалгаар булиhан байна.

Бичурада залуушуулай hайндэр эмхитэйгээр, хүхюун зугаатайгаар үнгэрөө. Саашадаа энэ дүршэлөө алдангүй, залуушуулые коммунистическэ ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ зорюулжа, комсомолой хүдэлмэриие бүри hонин болгохын тулада комсомолой Бичурын айкомой ходоодоо оролдохонь лабтай.

Д. Самбуев.

hургуулиин hурагшадай фестиваль

hаяхан аймагай центр Ново-Селенгинскдэ hургуулиин hурагшадай фестиваль үнгэргэгдэбэ. Энэ фестивальда аймагай hургуулинуудай 600 шахуу hурагшад хабаадалсаа.

Новородой долоон жэлэй hургуулиин, удаань Тохойн эхин hургуулиин hурагшад өөhэдынгөө оюун бэлигые харуулжа, hурагшадай фестивалиие нээбэ.

Удаань Ново-Селенгинск тосхоной Пионернуудэй байшангай уранhайханай самодеятельностиин хоор «Болгариин hурагшадай дуун», «Түрэл партимнай шагнын» гэhэн дуунуудые ирагуу hайханаар дуулаба. Ново-Селенгинскын дунда hургуулиин нэгэдэхи классай hурагша Люба Ринчино хүрин улаан хүшэгын урда гаража, С. Михалковой «Ленинэй музей соо» гэhэн шүлэгые шадамар бэрхээр хэлэжэ, магтаалда хүртэбэ. Мүн энэ hургуулиин эхин классаархид «Петрушка» гэжэ енеэдэтэй шог зугаа харуулба. 3-дахи классай hурагша Марина Могнонова пианино дээрэ шадамараар наадажа, харагшадые ехээр hонирхуулаа.

Шахтын долоон жэлэй hургуулиин уранhайханай самодеятельностиин коллектив яhала зохид, hонирхолтой номернуудые харуулба. Тус hургуулиин дуушад англиискa хэлэн дээрэ «Солдаты мира», мүн бэшэшье дуунуудые, hурагшад Костикова, Оловянникова гэгшэд «Пичорлио» гэжэ мексиканска дууе hайханаар дуулабад. Мүн hурагша В. Тумашов ород арадай дуунуудай аялгануудые гармони дээрэ бэрхээр наадаба. Танца хатар наадаашад «Чешскэ полькые» эрхимээр хатаржа, харагшадые hонирхуулаа. Тус hургуулиин уранhайханай коллектив өөhэдынгөө hайндэртэ түгэс бэлэдхэлтэйгээр ерэжэ, долоон жэлэй hургуулинуудай дунда түрүү hуури эзэлээ.

Хүшэгын нээгдэхэлээр бурят ёохор хатарай хүгжэм зэдэлнэ. Сценэ дээрэхи хүшэгын саанаhаа энэ хүгжэмэй аялган доро үнгэ бүриин гоё дэгэлнүүдые, үмдэhэн басагад нахилзан аалиханаар хатаран гарана. Эдэнэр Загастайн дунда hургуулиин hурагшад юм. Арбадахи классай hурагша Надежда Галдановагай наадаhан «Жаргал» гэжэ хатар хүнүүдые ехэ hонирхуулаа. Тус hургуулиин уранhайханай коллективэй харуулhан номернууд эгээл hонирхолтой, удха түгэлдэр, зохид hайн байба. Фестивалиин комисси тус коллективтэ түрүү hуури олгохо гэжэ нэгэн дуугаар шиидэбэ.

Ново-Селенгинскын дунда hургуулиин hурагшад элдэб номернуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. hургуулиин hурагшадай дуулаhан дуунууд hайн сэгнэлтэ абаба. Уранhайханай самодеятельностиин коллективэй бага бэшэ амжалта туйлаха хэрэгтэ тус hургуулиин директор И. П. Сустин ехэхэн үүргэ дүүргэhэн байха юм. Зүй-hүтэйн долоон жэлэй hургуулиин кукольна театр (уранhайханай коллективые эрхилэгшэ Ж. П. Нимаев) мүн лэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

Тиихэтэй хамта тус фестивальда hургуулинуудай зариманиинь hайнаар бэлдэжэ шадаагүй. Жэшээлхэдэ, Ноёхоной долоон жэлэй hургуулиинхид фестивальда бирагүйгөөр бэлдээ. hургуулиин дирекци, комсомольско болон пионерскэ организацинууд энэ шухала хэрэгые тоогоогүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүн Шахтын дунда hургуулиин, Дунда бүхэнэй долоон жэлэй hургуулиин уранhайханай самодеятельностиин коллективүүд нёдондо жэлэйхидэ орбол муугаар бэлдэжэ, бии байhан арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шадаагүй.

hургуулиин hурагшадай фестивальда шалгаржа гараhан оюун бэлигтэй эдир залуу дуушад, хатаршадай дундаhаа 70 гаран hурагшад аймагай арадай гэгээрэлэй таhагай болон ВЛКСМ-эй айкомой грамотануудаар шагнагдаа. Мүн 40 гаран hурагшад шанда хүртэбэ.

Ц. Балданов.

Х. НАМСАРАЕВ

Һургаалһаа һанал

Хүн гээшэ бага залуу наһанһаа ябаһан ябадалаа, үзэһэн дуулаһанаа оройдоошье мартадаггүй юм байгаа. Би мүнөөшье гэнтэ һуужа байтараа үсэгэлдэр болоһон юумые һанаһан шэнгеэр тэрэ лэ бага залуу наһанайнгаа ябадалые һанажархидагби. Тиихэдээ ямар нэгэ гайхалтай халуухан һонин хөөрүүлжэ байһан шэнгеэр сэдьхэл һанаамни ехэ лэ амтархан, тэрээндээ дашууржа абташоод, хажуудаа юунэйшье боложо байһыень обёорхо ойлгохоёо болишодог байха хүм.

Нэгэтэ нэгэ үдэшэ гэртээ гансаараа һуужа байтараа гэнтэ нөөхи лэ бага залуу наһанайнгаа ябадал сооһоо нэгэ юумэ һанажархибаб. Тэрэмни юуб гэхэдэ, би тэрэ сагта найман наһанһаа эхилжэ, арба гаратараа Дагба аба гэдэг нэгэ үбгэн багшада анха түрүүн монгол ном заалгажа үзэгтэ ороод, саашадаа нилээдгүй һайн уншадаг, бэшэдэг болоһон ябадалһаа эхилхэ юм.

Дагба аба гэдэг үбгэн багшамни мүнөө тон элеэр нюдэндэмни харагдажа байһан шэнгеэр һанагдашоо һэн. Дагба аба тэрэ үедэ жараад тухай наһатай, буурал сагаан толгойтой, эрбэн шэрбэн буурал һахалтай, баруун нюдэниинь газаа тээшээ бага хялар, тиигээд нюдэнэйнь харые тойрожо сагаан хяазатай болоһон дээрэһээ намда ехэ лэ һүртэйгөөр сахюуртан харагдадаг һэн. Туранхайшаг, хархигар үндэр бэетэй, хододоо ташаагаа тулаад, бага мушхаран татажа, хүнхеэтэй шэрүүн хоолойгоор, найман наһатай намайе голонгүй, тобтой тодо үгэнүүдые удааханаар хойно хойноһоонь эб эбээрнь табижа, ехэ лэ амтатайгаар хөөрэн һуудаг бэлэй.

Би тэрэ сагһаа энэ үбгэн багшынгаа дала гаража, ная шахатараа хүнгэн сарюун зандаа һуужа, наһа дүүрэхэ хүрэтэрнь хододоо гэртэнь ородог, хөөрэлдэдэг байгааб. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ бүхэниие үнэтэйдэ тооложо ябадаг һэм. Энэ үбгэн багша бүхы наһан соогоо баян боложо шадаагүй юм гэхэ. Минии мэдэхэдэ үмсын боро баазахан байдалтай, арбаадхан үхэртэй, арбаадхан хонитой, ганса хашан сагаан моритой байгша һэн даа. Тиигээд, хододоо гэртээ һуужа, үдэр бүхэндэ—үглөөнһөө үдэшэ болотор—ном уншажа үнжэдэг гү, али гуурһа бариад, хажуудаа бэхэ лагбан табяад, саб сагаахан саарһан дээрэ шуршаганаса бэшэжэ үнжэдэг, юрэдөө ажал хүдэлмэри хэдэггүй, тиимэ дээрэһээ ажалай дүрэ шадабари тэрээндэ оройдоошье байдаггүй һэн. Жэшээлбэл, хоногойнгоо түлеэ хахалжа, хюрөөдэжэшье шададаггүй үбгэн бэлэй.

Тиимэ дээрэһээ һамганиинь хододоо хараажа, элдэб үнгөөр баһажа байхыень оло дахин харагша, дуулагша һэм. Үбгэн багшынгаа иигэжэ һамгандаа хараалгажа, хороор хашхаруулжа һуухадань ехэл хайрлагша бэлэйб, иимэ ехэ хүндэтэй хүниие юундэ иитэрээ хараана, баһана гээшэб гэжэ һамгандань дураа гутадаг, баһа заримдаа айдаһаа хүрэжэ һуудаг байгааб. Харин, үбгэн багшамни иигэжэ һамгандаа хараалгажа һуухадаа нэгэшье дуугарангүй, нөөхи лэ номоо уншаһан гү, али бэшэгээ бэшэһэн зангаараа нилээд удаан һууһанай һүүлдэ залхуурһан хэбэртэй аалиханаар «ай» гэжэ абяа гараһаар һуурииһаа бодожо, үрөөһэн гараараа ташаагаа тулан, дээгүүр хараад, гэр соогуураа иишэ тиишээ удааханаар алхалан, бага энеэбхилэн, һамганайгаа урдаһаань үрөөһэн гараараа зангажархёод, «зай, болоо даа, хүрөө, амашни хаташаба ха» гэдэг бэлэй.

Энэ Дагба аба гэдэг, минии үбгэн багшамни нютагайнгаа арад зондо «Дагба аба, аба үбгэн» гэгдэжэ хүндэлэгдэн нэрлэгдэдэг, хэрбээ түрэ найр гү, али суглаан хуралай болоходо хамагай дээдэ һууриида уригдажа һуудаг, үе наһан соогоо олон ном дэбтэр уншаһан, шудалһан, олон юумэ үзэһэн мэдэһэн — сэсэн бэрхэ, сээжэтэй ухаатай, бэшээшэ тамгаша хүмнай юм гэгдэжэ, арад зонойнгоо дунда алдаршаһан, үнэхөөрөө хүндэтэй аба үбгэн байгаа юм.

Тиихэ үедэ би хорёод наһатай болоһон ябаа һэм. Мүнөө үбгэн багшындаа сүлөөтэйл сагуудтаа ошожо, хэмшээрхэнги нягтаханаар хажуудань һуугаад, үзэг бэшэг, үгэ хэлэн тухайда асуужа, хөөрэһэн хэлэһэн юумыень өөртөө һургаал болгожо абаха гэжэ ехэ лэ хомхойгоор шохоорон шагнадаг байгаа һэм.

Нэгэтэ урда мэтэ хөөрэлдэжэ һуутараа, аба үбгэн минии урдаһаа шогтойхоноор энеэбхилэн, даруу зөөлэхэнөөр иигэжэ асууба:

— Шимни архи уудаг болобо гүш? Баһа наншалдааша болоо гээд дуулааб, тэрэшни үнэн байгаа һаа, хайшаа ябадал боложо байнаб? Архиншанай тухайда ажаглажа хараад үзэдэг бэзэш?—гэжэрхёод, минии юун гэжэ харюу хэлэхые хүлеэн, нөөхи лэ сахарюутай нюдөөрөө намайгаа һүрдөөн сэхэ хараад һуугаа һэн.

Тиихэдэнь бүхы бэемни гэнтэ заригад гээд, нюуртамни гансата хүлэһэн лэбшэшэбэ хэбэртэй. Хэрбээ хажуу талаһаамни ондоо хүнэй хаража һуугаа һаань, шараймни шад улаан болюшоод, нюдэн нюур хоёроо хаанаашье нюуха аргаяа барагдашаһан түхэлтэй һуугаа ёһотойб. Тэрээнһээ боложо бахардашоод, тэрэ дороо харюу хэлэхэ үгэмни олдонгүй, түдэгэсэн, дэмы гайхаһандаа нэгэ дахин нюураа эльбээд абахадамни, харин нюурни хүлһэ һабанажа шал нойтон болошоһон байба. Тиигэхэ зуураа, урдань багадаа энэ үбгэндэ ном заалгажа һуудаг түбэгтэй үемни бултадаа һанагдашоо һэн. «Зай, иихэдээ зэмэлүүлхэ саг тулажа ерэбэ хаяа даа» гээд зүрхэнэйм луг-луг сохилхонь шэхэндэмни тон элеэр дуулдажа байба. Тиигэбэшье, өөр тухайдамни үбгэн багшын асуужа байхадань абягүй, тэнэшоод һууха гээшэ ябашье болохогүй бшуу. Худалаар хэлэжэ болохогүй, үнэн сэхээ хэлэхэ ёһотой гэжэ шиидээд, ахирдашаһан доорохон хоолойгоор иигэжэ хэлэһэн байгааб:

— Өөрынгөө үетэн нүхэдтэй хамта хүхижэ, хэдэн удаа архидаа һэм. Тиихэ зуураа, нэгэ удаа ямар тодхор дайраһан юм даа, намда хэзээшье һанагдаагүй хэрүүл наншалдаан болошоо бэлэй. Энэ ушарай намайе тон ехээр гэмшүүлһэн дээрэһээнь, тэрэ гэһээр архи ууханя огтолон буруушаажа болиһон байнам. Намайе архи уугаа гэжэ энээнһээ хойшо дуулахагүйт,—гээд үбгэн багшынгаа урдаһаа толгойгоо дохин һуубаб.

Тиихэдэмни, үбгэн багша ехэ лэ урмашаһан шарайгаар урдаһаамни хаража, һуури дээрээ хэды хүдэлэсгөөн:

—Зүб бодоош, юумэ бүхэнэй саада талыень һайса хараагүй һаа, наада талыень һайса танингүй эндүүрдэг ябадал үсөөн бэшэ үзэгдэдэг юм. Тиимэ дээрэһээ, юумэ бүхэндэ һэрэмжэтэйгээр хандажа, таниха хэрэгтэй. Һанаад үзыш, үетэн һайн нүхэдтээ гэнтэ юундэ хэрүүл наншалдаа хэхэ болобош? Шалтагааниинь юун дээрэһээ гараа гээшэб? Архиин һогтуу дээрэһээ ха юм. Архи гэдэгые һайса таниха хэрэгтэй. Архиие эгээлэй ямар нэгэн юумэтэй ябашье жэшээлжэ болохогүй бшуу. Тэрэшни ямар хойшолонтой байхаб гэбэл, архинша болоһон хүнһөө гансахан лэ хүн дүрсыень арай гэжэ үлөөдэг гү, али үгышье һаа—оройдоо хүн дүрсэгүй болгожорхидог хорото муухай зүйл байха юм. Би тон үнэниень шамда хэлэнэм. Жэшээлбэл, архи гээшэш архаг үбшэнтэй тон адлихан үбшэн юм. Яахадааб гэбэл, архаг үбшэн хэрбээ хүнэй бэеые ээлшоо һаа, ябашье һалажа үгэхэгүй, туйлай ехэ зоболон эдлүүлээд, эсэстээ ами наһыень һүйдхэдэг үбшэн юм. Тиихэдэ архи гээшэ архинша болоһон хүнһөө ябашье һалахагүй, үе наһан соонь һогтоожо, архаг үбшэн шэнгеэр жэрхэмшэгтэй муухай зоболон эдлүүлжэ, эсэстээ ами наһыень һүйдхэдэг байна бшуу. Тиимэ һэн туладань архаг үбшэн архи хоёрһоо хүн бүхэн өөрынгөө элүүр энхэ бэеые хамгаалжа, һэрэмжэтэй ябаха хэрэгтэй гэжэ, шамдаа үбгэн наһанайнгаа үгөөр захиха гэһэн байгааб. Һэрэмжэгүй ябагшад тухай үзэжэшье болохош. Һэрэмжэгүй ябагшад тухай минии энэ үгын үнэн байһые танижа, харажашье болохош,—гээд үгэеэ дүүргээ һэн.

Үбгэн багшынгаа энэ хэлэһэн захяае тэрэ гэһэн сагһаа нааша мүнөө хүрэтэр мартаагүй ябаха зуураа, архи уужа архиншан болошоод, һогтууран ябаһан нэгэ хүниие хаража, ехэ харамнаһан тухайгаа мартагшагүйб.

Минии залуу ябаха үедэ намда һайн танигдаха болоһон Хуумаан Гомбо гэдэг, анхандаа баян Дамбын эрхэ ганса хүбүүн байһан юм һэн. Тиигээд саашадаа хэн болоһонойнь тухай минии хөөрөөн дээрэһээ эли болоно бэзэ. Хуумаан Гомбо эдир залуу наһанһаа һэбхи хүнгэн зантай, холхи холшор ябадалтай, ажал хэжэ үзөөгүй, архи хаарта алдуурита наада али болохоор намнажа, Хориин нютагуудые ходо шобто зайжа дүүргэһэн хүн юм.

Хуумаан Гомбо тиигэжэ ябахадаа, «би хэнһээшье олон нүхэдтэй, хэнһээшье бэрхэ шуран, хэнһээшье хүндэтэй сэсэн сэбэр гээшэ хаб, намһаа үлүү жаргалтай хүн хэн байхаб, намһаа үлүү хүшэтэй айлгуур хүн хэн байхаб, намһаа үлүү омог зоригтой хүн хэн байхаб, үгэмни дорюун, шараймни шэрүүн, хэн намтай тэнсэхэб» гэхэ мэтээр һанадаг байгаа. Удабашьегүй, эсэгынь наһа бараад орхихотой сасуу, нөөхи далай дабирхай шэнги, элбэг баян зөөри зөөшэнь хооһоржо, хумахиин тооһоной хиидэшэһэнэй үльгэртэйгөөр газаань юуншье харагдахаяа болишобо. Хуумаан Гомбын эхэнэр эдихэ эдеэгүй, үмдэхэ хубсаһагүй, газаагаа газар гэшхэхэ малгүй, ган гэхэ нохойгүй боложо, хооһон гэрэй оёорто хоёр бишыхан хүүгэдтээ үлөөд, яахашье аргагүй болоһон дээрэһээ улаан нюсэгэн хоёр үхибүүгээ хоёр гартаа хүтэлжэ, түрхэмэйнгөө зүгтэ бусажа ошоһон байгаа бэлэй.

Хуумаан Гомбошье хахархай гэргэн дэгэл дээгүүр хара дээһэн уялаа бүһэлөөд, улагүй гуталтай, оройгүй малгайтай, гуядаа гурба сагаангүй болошонхой, айл зониие ара үбэргүй зайжа, худалшан хуурмагшанай нэгэн боложо, һөөргөөшье харангүй ошоо һэн.

Энэ Хуумаан Гомбо яахадаа «Хуумаан» гэһэн нэрэ өөрынгөө Гомбо гэдэг нэрэ дээрэ нэмээгдэжэ, Хуумаан Гомбо гэгдэдэг болоһон юм гээ һаа: тэрэ лэ ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй боложо, хорёогоо хаагаад, хормойгоо гүбеэд ябахадаа, айлай һамгадай архи буляажа уугаад, үбэлэй һүниин түргэн сагаан жабар соо айлай хоорондо төөрижэ тэнэжэ ябаһаар хүл гараа хүлдэжэ горойшоод, арай амиды голтой хэбтэхыень харгыда ябаһан аяншад олоод, айлда оруулжа гэдхээһэнэйнь һүүлдэ хоёр шэхэн, хорин хурганиинь таһаран үжэжэ унашоо һэн. Тиигээд хоёр хүлынь балта шэнги, хоёр гарынь хүлдүүр шэнги боложо, хоёр шэхэнэйнь һуурида хоёр хонгогор нүхэн үлэһэн юм. Эгээл тиимэһээ, хуби заяагаа архяар худалдаһан Хуумаан Гомбо гэһэн алдар нэрэ арад зонһоо тушаагдаһан байгаа юм.

Хуумаан Гомбо анханһаа хойшо аяг ааша муутай һэн. Амаараа дүүрэтэр архи залгяад, эшэгүүригүй элдэб үнгөөр аашалжа, ама хэлэндэ орошогүй хараал шэрээл табин, тоолохо томоогүйгөөр хашхаржа хуугайлжа ябахадань, айл зон, түрэл гаралынь, үетэн нүхэдынь һанаагаа зобоһондоо, архи бү уугыш, хотодошни хоол болохо бэшэл, хуби заяандашни жаргал асарха бэшэл, эхэнэр, хүүгэдээ хайралхаяа янаш, — гэжэ хэдэ дахин урин зөөлэхэнөөр, хэдэ дахин ууртай шэрүүнээр ойлгуулхын тулада хэлэһэн байгаа. Тиихэдэнь урбалдашаһан улаан нюдэеэ бүлтылгэн, шалбайшаһан шальпагар уралаа шамаралдуулан, «бурханай зохёоһон, богдын адислаһан аршаан ундыемни хорижо, хуби заяанаймни жаргалые холодуулха гэбэт» гэжэ турлааг муухай хоолойгоор пяар-пяар хашхаран хараажа, хүл дээрээ тогтожо ядан байхадань, яахыншье аргагүй һэн гэхэ.

Хуумаан Гомбо анхан заяанһаа иимээр эхэһээ түрэһэн гараһан хүн бэшэ, мүнөө ямаршье болошоо һаа—хүн шэнги хүн лэ түрэһэн байгаа ёһотой гээд хэлэхэдэ буруушааха хэн байха гээшэб. Архиин эрхэ мэдэлдэ абтажа, архиһаа болбосоржо гарадаг хамаг бүхы хойшолонгуудые өөрынгөө хайран харамтай бэе дээрэ бодотоорнь бэелүүлжэ, һэрэмжэгүй мүнхаг ябадалаа арад зоной үмэнэ харуулаа һэн. Энээн тухай юрэ гү, али юрэ бэшээршье һанаад үзэхэдэ, Хуумаан Гомбые архи өөрөө ерэжэ гэмтээгээ бэшэ, харин Хуумаан Гомбо өөрөө тэрээндэ өөрынгөө хайран энхэ тунга элүүр бэеые, өөрынгөө бүхы наһанай хуби заяае хэнэйшье баалалтагүйгөөр хаяжа үгэһэн өөрөө лэ гэмтэй байгаа бшуу.

Саашадаа Хуумаан Гомбо таяг тулажа, таар үргэлөөд, айл бүхэнэй газаагуур архиин гүйраншан боложо ябатараа, шадал тэнхээгээ барагдан, хээрын сагаан талада хэбтэжэ байтараа шонодо эдюулшэһэн юм. Тэрэнэй хубхай сагаан яһанай үлэгдэлэй хожом болотор хэбтэдэг байһыень хараагүй хэн байхаб.

Энээн дээрэһээ үбгэн багшын хэлэһэн үгын үнэн сэсэн байһаниинь өөрөө ерэжэ хүнэй нюдэндэ харагдаа бэлэй.

Улан-Удын мебельнэ фабрикын хүдэлмэришэн М. Г. Каурова Майн һайндэрэй хүндэлэлдэ мүрысөөндэ оролсоод, даалгабаряа 160 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Г. Каурова ажаллажа байна.

Е. Ринчиновагай фото.

Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо

ХУДАГТАЙ БОЛОНО

Малые уһаар хангаха хэрэгтэ колхозой правлени энэ жэл ехэ анхарал табина. Субагтада, Халгантада, Улинтэдэ, мүн һүнэй-товарна 2-дохи фермэдэ шэнэ худаг малтагдаа. Үшөө нэгэ худаг Хамнидайда һаяар малтагдахань.

РАДИОГООР ХӨӨРЭЛДЭНЭ

Тус колхозой хониной 5 фермэ энэ жэлдэ радиотой болобо. Мүнөө Ара Булагта, Улинтэдэ, Яргатада, Халзан хүндыдэ, Табангуудта ажалладаг хонишод колхозой правленитэй, МТС-тэй хэрэгтэй сагтаа радиогоор хөөрэлдэнэ.

КУЛЬТИНВЕНТАРЬ АБАБА

Колхозой правлени колхознигуудайнгаа культурна эрэлтые дэмжэжэ, һаяхан 3000 түхэригтэ элдэб культинвентарьнуудые: бильярд, радиоло, хүгжэмэй инструментнүүдые, шатар даам гэхэ мэтые худалдажа абаба.

КОЛХОЗНИГУУДАЙ АШАГ ОЛЗО ДЭЭШЭЛНЭ

Жэлһээ жэл бури колхознигуудай ашаг олзо дээшэлнэ. Нёдондо жэлэй дүнгүүдээр 1 ажалта үдэртэ 2,1 килограмм орооһон, 3 түхэриг 18 мүнгэ хубаагдаба. Колхозник Ц. Д. Дансарунова, Д. Ц. Буянтуев, А. П. Мостовской болон бусадай бүлэнэр 7—13 мянган түхэриг мүнгэ, 40—75 цент талха ажалта үдэртөө абаа.

С. Андреев.

Кяхтын аймаг.

Ангуушадай амжалта

Яруунын колхозуудай ангуушад энэ жэлэй агнууриин сезониие һайн амжалтатайгаар дүүргэбэ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Б. Базаржапов хоёр һара агнажа 175 хэрмэ, 2 шоно, хэдэн үнэгэ барижа тушааба. Нүхэр Дымбрылов (Молотовой нэрэмжэтэ колхоз) 3000 түхэригтэ ангай арһа тушаагаа. Энэ нүхэр 8 булга бариһан байна.

В. Байбородин.

Һайшаалтай ябадал

Эдеэ хоолой № 7 магазинда хүн зон олон байба. Зариманиинь загаһанай консервэ, нүгөөдүүлынь хилээмэ, булкануудые худалдан абана.

Ахалагша наймаалагша Клавдия Степановна Березкина стол дээрэ эхэнэрэй сумкын хэбтэхые гэнтэ обёорбо. Эзэниинь дүтэ тойрон харагдаагүй. Тиигэһээр байтар нэгэ хэды саг үнгэрбэ.

Һэрэмжэтэй энэ наймаашан нүхэдөө дуудаад, тэрэ сумкые нээжэ үзэхэдэнь 550 түхэриг мүнгэн, бэшэгэй конверт байгаа.

К. С. Березкина удааншье болонгүй бэшэгэй конвертын адресаар сумкын эзэниие оложо, магазинда ерүүлээд, олоһон сумкыень нүхэдөөрөө гэргэдэ эзэндэнь бусаажа үгэһэн байна.

Тон һайшаалтай, үнэн сэхэ ябадал гаргаһан Клавдия Степановна Березкинада эзэниинь баясхалан хүргэбэ.

Манай корреспондент.

Хүндэтэй почтальон

Хэжэнгын аймагай «Коммунизм» колхозойхид почтальон Сергей Яковлевич Михайловые хүндэтэй айлшан мэтэ хүлеэжэ байдаг. Энэ нүхэр колхоздо 5-дахи жэлээ почтальоноор хүдэлжэ, хүндэтэй болонхой юм. Ажалшадай захиһан газетэ, журналнуудые, ерэһэн бэшэг, телеграммануудые саг соонь зөөдэлжэ хүргэжэ үгэдэг.

Нүхэр Михайлов һайн ажалайнгаа түлөө колхозой правлениин, парторганизациин зүгһөө нэгэнтэ бэшэ баясхаланда хүртэһэн байна.

Д. Николаев.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү[...] К. Е. Ворошиловай Индонезиин Республика[...] ошохо тухай

Индонезиин Республикын Президент Сукарно 1956 ондо Советскэ Союзда айлшалхадаа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловые Индонези ошохыень уриһан байгаа. Энэ уряалынь хүндэтэйгөөр хүлеэн абтаһан байна.

Һаяхан Президент Сукарно Индонези ерэхэ саг тухайгаа дуулгыт гэжэ нүхэр Ворошиловта ха[...] СССР-эй Верховно Соведэй [...]диумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Во[...]лов Хитадай Арадай Респуб[...] ябаһанайнгаа һүүлээр энэ он[...] һарада Индонезиин Респуб[...] ошохоб гэжэ Джакартада [...] советскэ посольствоор дамж[...] мэдүүлээ.

(ТАС[С])

Чилидэхи байдал

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 4. (ТАСС). Ажабайдалай улам муудажа, сааһан мүнгэнэй улам үнэгүй боложо байһан ябадалые буруушаан Чилидэхи хүн зон ехэ хүлгөө гаргана гэжэ хэблэл мэдээсэһээр. Энэ «эмхи гуримгүй байдалые» болюулхын тулада правительство зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэнэ.

Сант-Ягода мянга гаран демонстрантнууд полициинхидтай, мүн сэрэгэйхидтэй тулалдаа. Городой элдэб хубинуудта студентнэр саг үргэлжэ правительственна сэрэгүүдтэй буудалдана. Город ехэхэн гай гарзада ороо, мүн муугаар гэрэлтүүлэгдэдэг боложо байна. Тэрэшэлэн транспорт хүдэлхээ болишонхой шахуу. Олон предприятинууд, эмхи зургаанууд хаагдаа, һургуулинуудта һурагшад ном үзэхэ[...] линхой.

Орон дотор сэрэгэй байдал носхогдоо. Хүн зоной олоор[...] ларһан лэ газар тээшэ сэрэ[...] буудана. Демонстрантнуудта[...] сэхын тулада тэдэнэр танк[...] бронемашинануудые, авиаци[...] лэнэ. Зарим предприятинууд[...] рэгэйхид байрланхай.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ болоһон [...]лалдаануудай үедэ 41 хүн а[...] гэжэ Чилиин Дотоодын хэрэ[...] министерство соносхоо. Хэб[...] мэдээсэһэнэй ёһоор, 150 гара[...] шархатаа, 500 хүн тушаагдаа.

Правительстводо 6 һарын [...]да онсо ехэ эрхэ олгохо гэһэ[...]ли зүбшэн хэлсэхын тулада Чи[...] правительство национальна[...]грессэй заседани зарлаа.

Индонезиин шэнэ правительство байгуулха зорилг[...] Сукарно өөр дээрээ даажа абаба

ДЖАКАРТА, апрелиин 4. (ТАСС). Индонезиин Республикын Президент Сукарно апрелиин 4-дэ элитэ ехэ политическэ ажал ябуулагшадтай, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзажа, оронойнгоо мүнөөнэй политическэ байдалые зүбшэн хэлсээ. Онсо эрхэтэй правительство өөрөө байгуулха [...] шиидэбэб гэжэ энэ уулза[...] һүүлээр Сукарно соносхоо.

Уулзалганда хабаадаг[...] олонхинь байгуулагдахаяа [...] шэнэ кабинедтэ орохоор бэлэ[...] Сукарно хананғяар тэмдэглээ.

Египедтэ байдаг Канадын посол бэеэ хорложо ал[...]

КАИР, апрелиин 4. (ТАСС). Египедтэ байдаг Канадын посол Герберт Норман 12 дабхар гэрэй оройһоо һүрэжэ, апрелиин 4-дэ Каирта үхөө. «Америкэдэ эсэргүү ябуулга» мүрдэдэг Америкын конгрессэй тусхай комисси тус посолые мүрдэһэн дээрэһээнь, һүүлэй үедэ тэрэ ехэ уруу дуруу ябаһан юм гэжэ Каирта байдаг Канадын [по]сольствын түлөөлэгшэ мэдүүл[...]

Каирта байдаг Швециин по[...]нигай [...] нэрэдэ Норманһаа [...]шэг орхигдоһон байба. Харь[...] мүрдэлгые саашадаа тэсэхэ арг[...] болоһон дээрэһээ, бэеэ хор[...] алаха гэжэ шиидээб. гэжэ бэшэ[...] хэлэгдэнэ.

США-да ядерна буу зэбсэг туршагдахань

ВАШИНГТОН, апрелиин 4. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, майн тэн багаар Невада гэжэ штадта ядерна буу зэбсэг олоор туршагдажа эхилхэнь гэжэ США-гэй атомна э[...] тухай асуудалнуудые эрхилдэ[...] мисси үсэгэлдэр соносхоо. Энэ шалганууд бүхэли зундаа үргэ[...]лүүлэгдэхэ.

Гитлеровец Шпейдель НАТО-до дээдэ тушаалда ор[...]

ПАРИЖ, апрелиин 3. (ТАСС). Урдань Гитлерэй генерал ябаһан Ганц Шпейдель Европын тэг дунда байдаг НАТО-гой ябаган сэрэгэй командалагшын тушаалда оро[...]жэ хуулиин газарһаа мэдээсэ[...]

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[...]

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ҺЭРГЭЭН БОДХООХ[...] БА ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ДҮРБЭДЭХИ УРЬҺАЛАМ[...]

1957 оной мартын 24-дэ Балашов городто болоһон шүүбэринүүдэй 15-дахи тиражай

ШАЛГАЛТЫН ТАБЛИЦА

Урьһаламжын разряд бүхэнэй серинүүд болон облигацину[...] удаадахи номернуудта шүүбэринүүд тудаба:

Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээ (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээ (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээ (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№
060110	1—50	500	064538	02*)	1 000	069401	1—50	200	074582	44*)
060113	35*)	1 000	064747	1—50	200	069726	33*)	1 000	074643	19*)
060199	1—50	200	064748	1—50	500	069887	50*)	1 000	075240	11*)
060264	1—50	500	064774	30*)	1 000	069963	37*)	1 000	075412	05*)
060584	01*)	1 000	065210	1—50	500	070021	1—50	500	075688	1—50
060641	25*)	1 000	065386	18*)	1 000	070102	06*)	1 000	075740	40*)
060650	1—50	200	065415	24*)	50 000	070838	08*)	1 000	075854	05*)
060783	07*)	1 000	065708	49*)	5 000	070839	1—50	500	076114	1—50
060811	22*)	1 000	065764	26*)	1 000	070853	02*)	1 000	076316	46*)
061177	30*)	1 000	065848	06*)	1 000	070902	47*)	1 000	076406	50*)
061226	46*)	1 000	065967	15*)	1 000	071049	41*)	1 000	076486	40*)
061274	19*)	5 000	065989	32*)	1 000	071154	08*)	1 000	076627	19*)
061467	1—50	200	066142	13*)	1 000	071453	32*)	5 000	076632	07*)
061478	13*)	1 000	066189	49*)	1 000	071548	05*)	1 000	076679	21*)
061511	03*)	25 000	066276	1—50	200	071583	05*)	1 000	076882	1—50
061549	1—50	200	066495	41*)	1 000	071847	11*)	1 000	077244	1—50
061837	48*)	1 000	066602	1—50	500	071928	01*)	5 000	077305	1—50
061934	1—50	200	066611	31*)	1 000	071973	20*)	1 000	077335	08*)
061983	40*)	1 000	066944	1—50	500	071989	05*)	1 000	077370	41*)
062041	35*)	5 000	066945	12*)	25 000	072068	17*)	1 000	077516	35*)
062146	43*)	1 000	066975	1—50	500	072086	03*)	10 000	077522	1—50
062318	1—50	200	067037	1—50	200	072107	07*)	1 000	077552	48*)
062331	1—50	200	067226	24*)	1 000	072185	1—50	500	077607	38*)
062396	16*)	1 000	067381	1—50	200	072195	11*)	1 000	077613	1—50
062404	1—50	200	067508	40*)	1 000	072371	1—50	500	077726	1—50
062466	31*)	1 000	067513	21*)	1 000	072421	08*)	1 000	077750	1—50
062595	35*)	1 000	067591	26*)	1 000	072589	1—50	200	077899	08*)
062651	27*)	1 000	067665	18*)	1 000	072600	19*)	1 000	078244	10*)
062665	04*)	1 000	067675	18*)	1 000	072641	17*)	1 000	078331	26*)
063122	1—50	200	067781	1—50	200	072675	1—25	200	078696	1—50
063212	09*)	1 000	067825	50*)	1 000	072914	20*)	1 000	078800	1—50
063649	01*)	1 000	067837	33*)	1 000	072915	03*)	5 000	078881	48*)
063732	05*)	1 000	067843	29*)	1 000	073182	16*)	5 000	079349	45*)
063852	37*)	1 000	068007	09*)	1 000	073533	37*)	1 000	079354	12*)
063978	1—50	200	068064	20*)	1 000	073599	07*)	1 000	079427	1—50
064133	40*)	1 000	068182	1—50	200	073629	15*)	1 000	079434	15*)
064148	48*)	1 000	068271	48*)	1 000	073696	1—50	200	079442	1—50
064210	15*)	1 000	068480	26*)	1 000	073713	16*)	1 000	079535	02*)
064263	49*)	1 000	068527	1—50	200	074101	11*)	1 000	079752	18*)
064271	1—50	200	068886	26*)	1 000	074208	1—50	1 000	079753	30*)
064360	23*)	1 000	069200	15*)	1 000	074411	09*)	5 000	079841	09*)
064499	47*)	1 000	069251	1—50	200	074562	10*)	1 000	[illegible]	[illegible]

*) Энэ серин облигациин нүгөө 49 номернуудтань тус бүриин 200 т[...] шүүбэринүүд буугаа.

БМАССР-эй гострудсберкассын ба госкредидэй упр[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00392. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2132.